

नगरपरिषद प्रशासन संचालनालय

बेलापूर भवन, ७ वा मजला, बेलापूर सी.बी.डी. रेल्वे स्टेशन जवळ
बेलापूर (पू.), नवी मुंबई - ४०० ६१४.

महाराष्ट्र नगरपरिषद राज्यसेवा गट-क परीक्षा - २०२३

जाहिरात क्र. नपप्रसं/कक्ष-३ ब/संवर्ग पदभरती/प्र.क्र./०१/२०२३ / 3838 दि. ११ जुलै, २०२३

“परीक्षा योजना/पध्दती”

11 JUL 2023

१.१. राज्यसेवा निहाय पदांचा संक्षिप्त तपशील

१.१.१. राज्य शासनाच्या नगरपरिषद प्रशासन संचालनालय अंतर्गत राज्यातील नगरपरिषद / नगरपंचायती यांचेकडील विविध पदासाठी गठीत "महाराष्ट्र नगरपरिषद राज्यसेवा" अंतर्गत चे विविध संवर्गातील श्रेणीनिहाय पदे खालील प्रमाणे राज्य शासनाच्या मंजूरीनुसार व पदांच्या उपलब्धतेनुसार या परीक्षेद्वारे भरण्यात येणार आहेत.

अ. क्र.	सेवेचे नाव	पदाचे नाव	वेतनसंरचना (७ व्या वेतन आयोगानुसार)
१.	महाराष्ट्र नगरपरिषद स्थापत्य अभियांत्रिकी सेवा	१. स्थापत्य अभियंता गट-क (श्रेणी-अ)	एस-१५ : ४१८०० - १३२३००
		२. स्थापत्य अभियंता गट-क (श्रेणी-ब)	एस-१४ : ३८६०० - १२२८००
		३. स्थापत्य अभियंता गट-क (श्रेणी-क)	एस-१३ : ३५४०० - ११२४००
२	महाराष्ट्र नगरपरिषद विद्युत अभियांत्रिकी सेवा	१. विद्युत अभियंता गट-क (श्रेणी-अ)	एस-१५ : ४१८०० - १३२३००
		२. विद्युत अभियंता गट-क (श्रेणी-ब)	एस-१४ : ३८६०० - १२२८००
		३. विद्युत अभियंता गट क (श्रेणी क)	एस-१३ : ३५४०० - ११२४००
३	महाराष्ट्र नगरपरिषद संगणक अभियांत्रिकी सेवा	१. संगणक अभियंता गट-क (श्रेणी-अ)	एस-१५ : ४१८०० - १३२३००
		२. संगणक अभियंता गट-क (श्रेणी-ब)	एस-१४ : ३८६०० - १२२८००
		३. संगणक अभियंता - गट क (श्रेणी क)	एस-१३ : ३५४०० - ११२४००
४	महाराष्ट्र नगरपरिषद पाणीपुरवठा, जलनिस्सारण व स्वच्छता अभियांत्रिकी सेवा	१. पाणीपुरवठा, जलनिस्सारण व स्वच्छता अभियंता गट-क (श्रेणी-अ)	एस-१५ : ४१८०० - १३२३००
		२. पाणीपुरवठा, जलनिस्सारण व स्वच्छता अभियंता गट-क (श्रेणी-ब)	एस-१४ : ३८६०० - १२२८००
		३. पाणीपुरवठा, जलनिस्सारण व स्वच्छता अभियंता - गट क (श्रेणी क)	एस-१३ : ३५४०० - ११२४००
५	महाराष्ट्र नगरपरिषद लेखापरीक्षण व लेखा सेवा	१. लेखापरीक्षक / लेखापाल गट-क (श्रेणी-अ)	एस-१५ : ४१८०० - १३२३००
		२. लेखापरीक्षक / लेखापाल गट-क (श्रेणी-ब)	एस-१४ : ३८६०० - १२२८००
		३. लेखापरीक्षक / लेखापाल - गट क (श्रेणी क)	एस-१३ : ३५४०० - ११२४००
६	महाराष्ट्र नगरपरिषद कर निर्धारण व प्रशासकीय सेवा	१. कर निर्धारण व प्रशासकीय अधिकारी गट-क (श्रेणी-अ)	एस-१५ : ४१८०० - १३२३००
		२. कर निर्धारण व प्रशासकीय अधिकारी गट-क (श्रेणी-ब)	एस-१४ : ३८६०० - १२२८००

अ. क्र.	सेवेचे नाव	पदाचे नाव	वेतनसंरचना (७ व्या वेतन आयोगानुसार)
		३. कर निर्धारण व प्रशासकीय अधिकारी - गट क (श्रेणी क)	एस-१० : २९२०० - ९२३००
७	महाराष्ट्र नगरपरिषद कर अग्निशमन सेवा	१. अग्निशमन अधिकारी गट-क (श्रेणी-अ)	एस-१५ : ४९८०० - १३२३००
		२. अग्निशमन अधिकारी गट-क (श्रेणी-ब)	एस-१४ : ३८६०० - १२२८००
		३. अग्निशमन अधिकारी - गट क (श्रेणी क)	एस-१० : २९२०० - ९२३००
८	महाराष्ट्र नगरपरिषद स्वच्छता निरीक्षक सेवा	१. स्वच्छता निरीक्षक गट-क (श्रेणी-अ)	एस-१५ : ४९८०० - १३२३००
		२. स्वच्छता निरीक्षक गट-क (श्रेणी-ब)	एस-१४ : ३८६०० - १२२८००
टीप : महाराष्ट्र नगरपरिषद राज्यसेवा सेवाप्रवेश नियमानुसार वरिल नमुद राज्यसेवा अंतर्गत असलेल्या श्रेणी-क संवर्गातील एकूण पदापैकी २५ % पदे ही नगरपरिषद/ नगरपंचायत कर्मचाऱ्यांमधून भरावयाची आहेत. तथापि आवश्यक संख्येएवढे पात्र नगरपरिषद / नगरपंचायत कर्मचारी उपलब्ध न झाल्यास रिक्त राहिलेली पदे सामान्य भरतीतील पात्र उमेदवारातून भरण्यात येतील.			
नेमणूकीचे ठिकाण : महाराष्ट्र नगरपरिषद राज्यसेवा अंतर्गत संवर्गनिहाय मंजूर असलेल्या किंवा भविष्यात मंजूर होणाऱ्या पदावर राज्यातील कोणतीही नगरपरिषद / नगरपंचायत येथे नेमणुक करण्यात येईल.			

१.१.२. प्रत्येक राज्यसेवा व त्याअंतर्गत संवर्ग व श्रेणीनिहाय भरावयाच्या पदांचा तपशील, पदसंख्या, आरक्षण इत्यादी बाबी जाहिरातीत नमूद केल्याप्रमाणे असतील.

१.२. परीक्षा पध्दती :-

- १.२.१. प्रस्तुत परीक्षेमधून भरावयाच्या सर्व संवर्गातील पद भरतीकरीता संवर्गनिहाय वेगवेगळ्या/स्वतंत्र परीक्षा घेण्यात येतील.
- १.२.२. सदर जाहिरातीस अनुसरून संवर्गनिहाय नमुद शैक्षणिक व इतर अर्हता धारण करणाऱ्या उमेदवारांना जाहिरातीमध्ये नमूद एक किंवा त्यापेक्षा जास्त संवर्गासाठी बसू शकतात मात्र त्यासाठी एकाच लॉगीन आयडी मधून स्वतंत्र अर्ज सादर करणे आवश्यक राहिल.
- १.२.३. महाराष्ट्र नगरपरिषद राज्यसेवेतील संवर्ग निहाय घेण्यात येणाऱ्या परीक्षाकरीता ऑनलाईन अर्ज सादर केलेल्या परीक्षार्थींची संख्या विचारात घेऊन एकापेक्षा जास्त सत्रात परीक्षा घेण्यात आल्यास प्रत्येक सत्रासाठी स्वतंत्र प्रश्न पत्रिका असेल व विविध सत्रासाठी घेण्यात आलेल्या उत्तपत्रिकांचे गुणांकन करण्यासाठी समाणिकरण (Normalization Method) पध्दतीने करण्यात येईल.

१.३. परीक्षेचे स्वरूप :-

- १.३.१. महाराष्ट्र नगरपरिषद राज्यसेवेसाठी संवर्गनिहाय खालीलप्रमाणे स्वतंत्र बहुपर्यायी वस्तुनिष्ठ - ऑनलाईन पध्दतीने परीक्षा (Computer Based Test) घेण्यात येईल.

अ.क्र.	सेवेचे नाव	परीक्षेचे स्वरूप	परीक्षेचा वेळ
१	महाराष्ट्र नगरपरिषद स्थापत्य अभियांत्रिकी सेवा, गट-क (श्रेणी अ, श्रेणी ब आणि श्रेणी क)	पेपर १ - ६० प्रश्न / १२० गुण	पेपर १ - ७० मिनिटे
२	महाराष्ट्र नगरपरिषद विद्युत अभियांत्रिकी सेवा, गट-क (श्रेणी अ, श्रेणी ब आणि श्रेणी क)	पेपर २ - ४० प्रश्न / ८० गुण एकूण - १०० प्रश्न / २०० गुण	पेपर २ - ५० मिनिटे एकूण - १२० मिनिटे

३	महाराष्ट्र नगरपरिषद संगणक अभियांत्रिकी सेवा, गट-क (श्रेणी अ, श्रेणी ब आणि श्रेणी क)		
४	महाराष्ट्र नगरपरिषद पाणीपुरवठा, जल निस्सारण व स्वच्छता अभियांत्रिकी सेवा, गट-क (श्रेणी अ, श्रेणी ब आणि श्रेणी क)		
५	महाराष्ट्र नगरपरिषद लेखापरीक्षण व लेखा सेवा, गट-क (श्रेणी अ, श्रेणी ब आणि श्रेणी क)		
६	महाराष्ट्र नगरपरिषद कर निर्धारण व प्रशासकीय सेवा, गट-क (श्रेणी अ, श्रेणी ब आणि श्रेणी क)		
७	महाराष्ट्र नगरपरिषद अग्निशमन सेवा, गट-क (श्रेणी अ, श्रेणी ब आणि श्रेणी क)		
८	महाराष्ट्र नगरपरिषद स्वच्छता निरीक्षक सेवा, गट-क (श्रेणी अ आणि श्रेणी ब)		

१.३.२. उपरोक्त प्रत्येक संवर्गाकरीता वेगवेगळ्या/स्वतंत्र परीक्षा घेण्यात येतील तसेच संवर्गनिहाय दोन्ही पेपर एकाच वेळी Computer Based Test पध्दतीने घेण्यात येणार असून प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी असेल.

१.३.३. दोन्ही पेपरकरीता परीक्षेचा कालावधी १२० मिनिटांचा असेल. ऑनलाईन परीक्षा सुरुवात झाल्यानंतर प्रथमतः पेपर क्र. १ हा सोडविण्यासाठी स्क्रीनवर उपलब्ध असेल, ७० मिनिटांचा निश्चित कालावधी पूर्ण झालेनंतर आपोआप पेपर क्र. १ जमा (Submit) होईल व त्यानंतर लगेच स्क्रीनवर पेपर क्र.२ हा सोडविण्यासाठी उपलब्ध होईल.

१.३.४. दोन्ही पेपर हे ऑनलाईन पध्दतीने घेण्यात येत असल्याने, कोणतीही परीक्षा त्यासाठी अर्ज करणाऱ्या उमेदवारांची संख्या तसेच परीक्षा घेण्यासाठी उपलब्ध केंद्राची क्षमता विचारात घेवून, आवश्यकता असल्यास कोणतीही परीक्षा एक किंवा एकापेक्षा अधिक दिवशी तसेच एकापेक्षा अधिक सत्रात घेण्यात येईल व प्रत्येक सत्रासाठी अभ्यासक्रमावर आधारित वेगवेगळी प्रश्नपत्रिका असेल.

१.४. महाराष्ट्र नगरपरिषद राज्यसेवा अंतर्गत संवर्गनिहाय परीक्षेसाठी अभ्यासक्रम पुढे नमूद केल्याप्रमाणे असेल.

१. नगरपरिषद अभियांत्रिकी सेवा - स्थापत्य

प्रश्नपत्रिकांची संख्या:- दोन (पेपर - १ व पेपर - २ एकत्रित)

विषय		प्रश्न संख्या	गुण	दर्जा	माध्यम	कालावधी	प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप
पेपर - १	मराठी	१५	३०	बारावी	मराठी	७० मिनिटे	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी
	इंग्रजी	१५	३०	बारावी	इंग्रजी		
	सामान्य ज्ञान	१५	३०	पदवी	मराठी व इंग्रजी		
	बौद्धिक चाचणी	१५	३०	पदवी	मराठी व इंग्रजी		

विषय		प्रश्न संख्या	गुण	दर्जा	माध्यम	कालावधी	प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप
एकूण		६०	१२०				
पेपर - २	विषयांशी संबंधित घटक	४०	८०	पदवी	इंग्रजी	५० मिनिटे	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी
एकूण		४०	८०			१२०	
एकूण = पेपर १ + पेपर २		१००	२००			मिनिटे	

नकारात्मक गुणदान -

१)	प्रत्येक चुकीच्या उत्तराकरिता २५% किंवा १/४ (०.५) एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा / कमी करण्यात येतील.
२)	वरीलप्रमाणे कार्यपद्धतीचा अवलंब करताना एकूण अंतिम गुणांची बेरीज अपूर्णाकात आली तरीही ती अपूर्णाकातच राहिल व पुढील कार्यवाही त्याच्या आधारे करण्यात येईल.
३)	एखाद्या प्रश्नाचे उत्तर अनुत्तरित असेल तर, अशा प्रकरणी नकारात्मक गुणांची पध्दत लागू असणार नाही.

-: अभ्यासक्रम :-

संवर्गाचे नाव :- महाराष्ट्र नगरपरिषद अभियांत्रिकी सेवा - स्थापत्य		
पेपर - १		
अ. क्र	विषय	
१.	मराठी: सर्वसामान्य शब्दसंग्रह, वाक्यरचना, व्याकरण, म्हणी व वाक्यप्रचार यांचा अर्थ आणि उपयोग तसेच उतान्यावरील प्रश्नांची उत्तरे	Marathi : सर्वसामान्य शब्दसंग्रह, वाक्यरचना, व्याकरण, म्हणी व वाक्यप्रचार यांचा अर्थ आणि उपयोग तसेच उतान्यावरील प्रश्नांची उत्तरे
२.	इंग्रजी: Common Vocabulary, Sentence Structure, Grammar, letter and e-mail writing Use of Idioms and phrases & their meaning and comprehension of passage.	२ English: Common Vocabulary, Sentence Structure, Grammar, letter and e-mail writing Use of Idioms and phrases & their meaning and comprehension of passage.
३	सामान्य ज्ञान	General Studies
३.१	भारताचा विशेषतः महाराष्ट्राचा इतिहास	<ul style="list-style-type: none"> Indian History with special reference to Maharashtra
३.२	भारताचा विशेषतः महाराष्ट्राचा भूगोल	<ul style="list-style-type: none"> Indian Geography with special reference to Maharashtra
३P.३	भारतीय अर्थव्यवस्था विशेषतः महाराष्ट्र <ul style="list-style-type: none"> भारतीय आयात निर्यात 	<ul style="list-style-type: none"> Indian Economy with special reference to Maharashtra Indian Imports - Exports

संवर्गाचे नाव :- महाराष्ट्र नगरपरिषद अभियांत्रिकी सेवा - स्थापत्य	
पेपर - १	
अ. क्र	विषय
	<ul style="list-style-type: none"> राष्ट्रीय विकासात सरकारी, सहकारी ग्रामीण बँकांची भूमिका शासकीय अर्थव्यवस्था - अर्थसंकल्प लेखा, लेखापरीक्षण इत्यादी किंमती वाढण्याची/चलन वाढ कारणे व उपाय
३.४	<p>भारतीय राज्य व्यवस्था :-</p> <ul style="list-style-type: none"> भारताच्या घटनेचा प्राथमिक अभ्यास, संसद व राज्य विधान मंडळ इ. राज्य व्यवस्थापन (प्रशासन) ग्रामीण व शहरी प्रशासन
३.५	<p>चालु घडामोडी- जागतिक व भारतासंबंधी</p>
३.६	<p>पर्यावरण:-</p> <ul style="list-style-type: none"> मानवी विकास व पर्यावरण, पर्यावरण पुरक विकास, नैसर्गिक साधनसंपत्तीचे संधारण विशेषतः वनसंधारण विविध प्रकारची प्रदुषणे व पर्यावरणीय आपत्ती पर्यावरण संवर्धनात कार्यरत असलेल्या राज्य / जागतिक /राष्ट्र / संस्था / पातळीवरील संघटना
४	<p>बुद्धीमापन चाचणी - उमेदवार किती लवकर व अचूकपणे विचार करू शकतो हे आजमावण्यासाठी प्रश्न</p> <p>अंकगणित - बेरीज, वजाबाकी, गुणाकार, भागाकार, दशांश, अपूर्णाक व टक्केवारी, इ.</p>
	<p>General Mental Ability :</p> <p>Questions will check how fast and accurate a candidate can think.</p>

संवर्गाचे नाव :- महाराष्ट्र नगरपरिषद अभियांत्रिकी सेवा - स्थापत्य	
पेपर - १	
अ. क्र	विषय
	Numerical Ability: Summation, Subtraction, Multiplication, Division, Decimals, Fractions, Percentage, etc.

पेपर २	
विषयाशी संबंधीत घटक (अभियांत्रिकी सेवा - स्थापत्य)	
Sr. No.	Topics
१.	Building Construction & Materials: Properties of wet and hardened concrete, tests on concrete, factors affecting strength of concrete, water-cement ratio, aggregate-cement ratio, mix design, additives, design of form work, types of formwork. Stones, bricks, cements, lime, mortar, timber, plastic, concrete, steel, paints and varnishes. Principles of building planning and design, integrated approach, building byelaws, building services such as vertical transportation, water supply sanitation, thermal ventilation, lighting, acoustics, fire protection, electrical fittings. Foundations, stones, brick and block masonry, steel and reinforced cement concrete structures, floors, doors and windows, roofs, finishing works, water proofing.
१.१	Engineering Mechanics
	System of Coplanar Forces - Resultant of concurrent forces, parallel forces & Non concurrent Non parallel system of forces. Moment of force about a point, Couples, Varignon's theorem, Distributed forces in plane, Centroid and Centre of Gravity, Moment of Inertia & its theorem. Condition of equilibrium for concurrent forces, Parallel forces and Non concurrent Non parallel general system of forces & couples. Types of supports, loads, beams. Analysis of trusses. Laws of friction, Cone of friction, Equilibrium of bodies on inclined plane. Application of problems involving wedges, ladders, Screw friction. Kinematics of particle: - Velocity and acceleration in terms of rectangular coordinate system, Rectilinear motion, Motion along plane curved path, Tangential and Normal components of acceleration. Motion Curves (a-t, v-t, s-t curves), Projectile motion. Relative motion. Newton's second law of Motion, principle of work & energy, D'Alemberts principles, equation of dynamic equilibrium. Moment of Energy principles: Linear momentum, principle of conservation of momentum, Impact of solid bodies, direct and oblique impact,

	impact of solid bodies, semi elastic impact and plastic impact.
१.२	Construction Planning and Management: Elements of scientific management, elements of material management, safety engineering, network analysis, construction equipment, site layout, quality control.
२.	Strength of materials: Stresses, strains, principal stresses, bending moments, shear forces and torsion theory, bending theory of beam, deflection of beam, theories of buckling of columns.
३.	Theory of structures: Analysis of beams, frames and trusses, slope deflection method, moment distribution method.
४.	Structural analysis: Analysis of arches and suspension cables, influence lines, stiffness and flexibility matrix methods.
५.	Steel structures: Design of bolted and welded connections, columns, footings, trusses, steel beams, plate girders.
६.	Design of reinforced concrete structures (Working stress and limit state): Design of slab, beams, columns, footing. Retaining walls, tanks, building frames, staircases.
७.	Surveying: Classification of surveys, measurement of distances-direct and indirect methods, optical and electronic devices, prismatic compass, local attraction; plane table surveying, levelling, calculations of volumes, contours, theodolite, theodolite traversing, omitted measurements, trigonometric levelling, tacheometry, curves, photogrammetry, geodetic surveying, hydrographic surveying.
८.	Computer-aided analysis and design of structures, application of computer programming to structures. numerical methods
९.	Estimating, Costing and Valuation: Specification, estimation, costing, tenders and contracts, rate analysis, valuation
१०.	Fluid Mechanics: Properties of fluids, fluid statics and buoyancy, kinematics and dynamics, flow measurement, flow in open channel, flow in closed conduits, dimensional and model analysis, losses in pipe flow, siphon, water hammer, boundary layer and control, pipe network.
११	Fluid Machines: Hydraulic turbines, centrifugal pumps, reciprocating pumps, power house, classification and layout.
१२	Engineering Hydrology: Hydrological cycle, precipitation, evaporation, infiltration, runoff, hydrographs, reservoir planning & sediment control, floods, flood routing, ground water.
१३	Geo-technical Engineering: Geotechnical properties, stresses in soil, shear resistance, compaction, consolidation and earth pressure, stability of slopes, bearing capacity, settlements, shallow and deep foundations, cofferdams, ground water control.
१४	Highway Engineering: Planning of highway systems, alignment and geometric design, horizontal and vertical curves, grade separation, materials and different surfaces and maintenance, rigid and flexible pavement, traffic engineering.
१५	Bridge Engineering: Selection of site, types of bridges, discharge, waterway,

	spans, afflux, scour, standards, specifications, loads and forces, erection of superstructure, strengthening.
१६	Environmental Engineering
a.	Water Supply Engineering: Sources of supply, design of intakes, estimation of demand, water quality standards, primary and secondary treatment, maintenance of treatment units, conveyance and distribution of treated water, rural water supply.
b.	Waste Water Engineering & Pollution control: Quantity, collection and conveyance and quality, disposal, design of sewer and sewerage systems, pumping, characteristics of sewage and its treatment, rural sanitation, sources and effects of air and noise pollution, monitoring, standards, Environment protection Act
c.	Solid Waste Management: Sources, classification, collection and disposal.
१७	Applied Mathematics –
a)	Matrices – Types of Matrices (Symmetric, Skew-symmetric, Hermitian, Skew Hermitian, Unitary, Orthogonal Matrices, properties of Matrices) Rank of a Matrix using Echelon forms, reduction to normal form, PAQ in normal form, system of homogeneous and non-homogeneous equations. Linear dependent and independent vectors.
(b)	Partial Differentiation– Partial Differentiation; Partial derivatives of first and higher order. Total differentials, differentiation of composite and implicit functions. Euler's theorem on homogeneous functions with two and three independent variables. Deductions from Euler's Theorem
(c)	Linear Differential Equations with Constant Coefficients and Variable Coefficients of Higher Order – Linear Differential Equation with constant coefficients – complementary function, particular integrals of differential equation, Cauchy's homogeneous linear differential equation and Legendre's differential equation, Method of variation of parameters.
(d)	Differentiation under Integral sign, Numerical Integration – Differentiation under Integral sign with constant limits of integration, Numerical Integration by (a) Trapezoidal (b) Simpson's $\frac{1}{3}$ rd (c) Simpson's $\frac{3}{8}$ th rule.
(e)	Double Integration – Change the order of integration, Evaluation of double integrals by changing the order of integration and changing to polar form.
(f)	Triple Integration and Application of Multiple Integrals – Application of double Integrals to compute Area, Mass, Volume. Application of triple integral to compute volume.

२. नगरपरिषद अभियांत्रिकी सेवा - विद्युत

प्रश्नपत्रिकांची संख्या:- दोन (पेपर - १ व पेपर - २ एकत्रित)

विषय		प्रश्न संख्या	गुण	दर्जा	माध्यम	कालावधी	प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप
पेपर - १	मराठी	१५	३०	बारावी	मराठी	७० मिनिटे	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी
	इंग्रजी	१५	३०	बारावी	इंग्रजी		
	सामान्य ज्ञान	१५	३०	पदवी	मराठी व इंग्रजी		
	बौद्धिक चाचणी	१५	३०	पदवी	मराठी व इंग्रजी		
एकूण		६०	१२०				
पेपर - २	विषयांशी संबंधित घटक	४०	८०	पदवी	इंग्रजी	५० मिनिटे	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी
	एकूण	४०	८०				
एकूण = पेपर १ + पेपर २		१००	२००			मिनिटे	

नकारात्मक गुणदान -

१)	प्रत्येक चुकीच्या उत्तराकरिता २५% किंवा १/४ (०.५) एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा / कमी करण्यात येतील.
२)	वरीलप्रमाणे कार्यपद्धतीचा अवलंब करताना एकूण अंतिम गुणांची बेरीज अपूर्णाकात आली तरीही ती अपूर्णाकातच राहिल व पुढील कार्यवाही त्याच्या आधारे करण्यात येईल.
३)	एखाद्या प्रश्नाचे उत्तर अनुत्तरित असेल तर, अशा प्रकरणी नकारात्मक गुणांची पध्दत लागू असणार नाही.

-: अभ्यासक्रम :-

संवर्गाचे नाव :- महाराष्ट्र नगरपरिषद अभियांत्रिकी सेवा - विद्युत		
पेपर - १		
अ. क्र	विषय	
१.	मराठी: सर्वसामान्य शब्दसंग्रह, वाक्यरचना, व्याकरण, म्हणी व वाक्यप्रचार यांचा अर्थ आणि उपयोग तसेच उतान्यावरील प्रश्नांची उत्तरे	Marathi : सर्वसामान्य शब्दसंग्रह, वाक्यरचना, व्याकरण, म्हणी व वाक्यप्रचार यांचा अर्थ आणि उपयोग तसेच उतान्यावरील प्रश्नांची उत्तरे
२.	इंग्रजी: Common Vocabulary, Sentence Structure, Grammar, letter and e-mail writing Use of Idioms and phrases & their meaning and comprehension of passage.	२ English: Common Vocabulary, Sentence Structure, Grammar, letter and e-mail writing Use of Idioms and

संवर्गाचे नाव :- महाराष्ट्र नगरपरिषद अभियांत्रिकी सेवा - विद्युत		
पेपर - १		
अ. क्र	विषय	
		phrases & their meaning and comprehension of passage.
३	सामान्य ज्ञान	General Studies
३.१	भारताचा विशेषतः महाराष्ट्राचा इतिहास	<ul style="list-style-type: none"> Indian History with special reference to Maharashtra
३.२	भारताचा विशेषतः महाराष्ट्राचा भूगोल	<ul style="list-style-type: none"> Indian Geography with special reference to Maharashtra
३.३	भारतीय अर्थव्यवस्था विशेषतः महाराष्ट्र <ul style="list-style-type: none"> भारतीय आयात निर्यात राष्ट्रीय विकासात सरकारी, सहकारी ग्रामीण बँकांची भूमिका शासकीय अर्थव्यवस्था - अर्थसंकल्प लेखा, लेखापरीक्षण इत्यादी किंमती वाढण्याची/चलन वाढ कारणे व उपाय 	Indian Economy with special reference to Maharashtra <ul style="list-style-type: none"> Indian Imports - Exports Role of Nationalise/Commercial, Co-operative, Rural banks in Indian Economy national development Government Economy, Sources and application of funds - Budgets Accounts and Audit etc Inflation - reasons and measures
३.४	भारतीय राज्य व्यवस्था :- <ul style="list-style-type: none"> भारताच्या घटनेचा प्राथमिक अभ्यास, संसद व राज्य विधान मंडळ इ. राज्य व्यवस्थापन (प्रशासन) ग्रामीण व शहरी प्रशासन 	Indian Political System :- <ul style="list-style-type: none"> Indian Polity & Constitution Parliament, state assembly etc. State administration Rural and Urban administration
३.५	चालु घडामोडी- जागतिक व भारतासंबंधी	Current Affairs related to India and World,
३.६	पर्यावरण:- <ul style="list-style-type: none"> मानवी विकास व पर्यावरण, पर्यावरण पुरक विकास, नैसर्गिक साधनसंपत्तीचे संधारण विशेषतः वनसंधारण 	Environment:- <ul style="list-style-type: none"> Human development and environment, Environment friendly / Sustainable development

संवर्गाचे नाव :- महाराष्ट्र नगरपरिषद अभियांत्रिकी सेवा - विद्युत		
पेपर - १		
अ. क्र	विषय	
	<ul style="list-style-type: none"> विविध प्रकारची प्रदुषणे व पर्यावरणीय आपत्ती पर्यावरण संवर्धनात कार्यरत असलेल्या जागतिक /राष्ट्र / राज्य / संस्था / पातळीवरील संघटना 	<ul style="list-style-type: none"> Conservation of natural resources specially forest conservation Types of pollutions and environmental disasters Institutions engaged in environmental conservation at State, National and International Level
४	<p>बुद्धीमापन चाचणी - उमेदवार किती लवकर व अचूकपणे विचार करू शकतो हे आजमावण्यासाठी प्रश्न</p> <p>अंकगणित - बेरीज, वजाबाकी, गुणाकार, भागाकार, दशांश, अपूर्णाक व टक्केवारी, इ.</p>	<p>General Mental Ability :</p> <p>Questions will check how fast and accurate a candidate can think.</p> <p>Numerical Ability: Summation, Subtraction, Multiplication, Division, Decimals, Fractions, Percentage, etc.</p>

पेपर २		
विषयाशी संबंधित घटक (विद्युत अभियांत्रिकी)		
अ. क्र	विषय	
५.१	Applied Mathematics -	
a)	Matrices - Types of Matrices (Symmetric, Skew-symmetric, Hermitian, Skew Hermitian, Unitary, Orthogonal Matrices, properties of Matrices) Rank of a Matrix using Echelon forms, reduction to normal form, PAQ in normal form, system of homogeneous and non-homogeneous equations. Linear dependent and independent vectors.	
(b)	Partial Differentiation - Partial Differentiation; Partial derivatives of first and higher order. Total differentials, differentiation of composite and implicit functions. Euler's theorem on homogeneous functions with two and three independent variables. Deductions from Euler's Theorem	

पेपर २	
विषयाशी संबंधीत घटक (विद्युत अभियांत्रिकी)	
अ. क्र	विषय
(c)	Applications of Partial Differentiation, Expansion of Functions, Maxima and Minima of function of two independent variables, Jacobian, Taylor's Theorem and Taylor's series, Maclaurin's series.
(d)	Linear Differential Equations with Constant Coefficients and Variable Coefficients of Higher Order – Linear Differential Equation with constant coefficients – complementary function, particular integrals of differential equation, Cauchy's homogeneous linear differential equation and Legendre's differential equation, Method of variation of parameters.
(e)	Differentiation under Integral sign, Numerical Integration – Differentiation under Integral sign with constant limits of integration, Numerical Integration by (a) Trapezoidal (b) Simpson's $\frac{1}{3}$ rd (c) Simpson's $\frac{3}{8}$ th rule.
(h)	Transforms: Laplace Transform, Z-Transform, Fourier transform, properties, and numericals Elements of Mechanical Engineering
५.२	Elements of Mechanical Engineering
(a)	Thermodynamics – Thermodynamic work, p-dv work in various process, p-v representation of various thermodynamic processes and cycles. Ideal gas equation, properties of pure substance, Statements of 1st and 2nd law of thermodynamics and their applications in mechanical engineering. Carnot cycle for Heat engine, refrigerator and heat pump.
(b)	Heat transfer – Statement and explanation of Fourier's Law of heat conduction, Newton's law of cooling, and Stefan Boltzmann's law. Conducting and insulation materials and their properties. Selection of heat sink and heat source.
(c)	Power plants – Thermal, Hydro-electric, nuclear and solar wind hybrid power plants
(d)	Machine elements: Power transmission shafts, axles, keys, bush and ball bearings, Flywheel and Governors.
(e)	Power Transmission Devices – Types of belts and belt drives, Chain drives, type of gears, Types of couplings, friction clutch (cone and single plate), brakes (types and application only). Application of these devices.
(f)	Machine Tools (Basic elements, Working principle and types of operations) Lathe Machine – Centre Lathe Drilling Machine – Study of pillar drilling machine. Introduction to NC and CNC machine, grinding machine, Power saw, Milling Machine.
५.३	Elements of Electrical Engineering

पेपर २	
विषयाशी संबंधीत घटक (विद्युत अभियांत्रिकी)	
अ. क्र	विषय
(a)	D.C. circuits: Kirchoff's laws, ideal and practical voltage and current source, Mesh and nodal analysis (super node and super mesh excluded), Source transformation, Star-delta transformation, Super position theorem, Thevenin's theorem, Norton's theorem, Maximum power transfer theorem.
(b)	A.C. Circuits : Generation of alternating voltage and current, RMS and average value, form factor, crestfactor, AC through resistance, inductance and capacitance, R-L, R-C, and R-L-C series and parallel circuits, phasor diagrams, power and power factor, series and parallel resonance, Q-factor and bandwidth
(c)	Three phase circuits : Three phase voltage and current generation, star and delta connections (balanced load only), relationship between phase and line currents and voltages, Phasor diagrams, Basic principle of wattmeter, measurement of power by two wattmeter method.
(d)	Single phase transformer : Construction, working principle, Emf equation, ideal and practical transformer, transformer on no load and on load, phasor diagrams, equivalent circuit, O.C. and S.C. test, Efficiency.
(e)	Electrostatics and Electromagnetism, laws of electromagnetic induction, lenz law, Fleming left and right hand rules, etc.
५.४	Basic Computer Engineering
(a)	Principles of Object-Oriented Programming Elements of computer systems, DOS Commands & Linux environment, Language Processors, Object-Oriented Programming Paradigm and benefits, Applications of OOP
(b)	Object-Oriented Systems Development Object-Oriented Analysis: static and dynamic modeling, and Design: class design and algorithm design, case studies.
(c)	Beginning with C++ Tokens, Expressions, Control Structures, Array, Functions, Structures and Unions
(d)	Class and Objects Specifying a Class, Defining Member Functions, Private Member Functions, Static Data and Member Functions, Arrays of Objects, Friend Functions.
(e)	Working with Files

पेपर २	
विषयाशी संबंधीत घटक (विद्युत अभियांत्रिकी)	
अ. क्र	विषय
	Classes for File Stream Operations and I/O stream operation, Opening and Closing a File, Detecting end-of-file, more about Open(): File Modes, Sequential Input and Output operations.
६	Electrical engineering test
६.१	Work, Power and Energy, Resistance, capacitance and inductance, DC circuits, KCL, KVL, Network theorems, fundamentals, RL, RC and RLC circuits, Steady state and transient responses. Series and parallel AC circuits, Three phase circuits, Power calculation in balanced and unbalanced circuits, Linear and non linear loads.
६.२	Basics of electromagnetic and electro static, series and parallel magnetic circuits, energy stored in fields, types, construction, operation of single and three phase transformers, equivalent circuit and phasor, diagrams, OC and SC tests, regulation and efficiency calculation, parallel operation, field tests before commissioning.
६.३	Fundamentals of energy conversion, Construction and theory of DC machine, DC generator characteristics, Starting, braking and speed control of DC motors, Application of DC machines.
६.४	Principle, types, performance characteristics, starting and speed control of single phase and three phase induction motors, Equivalent circuits, phasor diagrams, applications. VFD for induction motors. Energy saving opportunities in using VFD.
६.५	Principle, types of synchronous motors, performance characteristics, starting and speed control of single phase and three phase synchronous motors, Equivalent circuits, phasor diagrams, applications. VFD for synchronous motors.
६.६	Analog and Digital electronics fundamentals, devices and characteristics, amplifier and oscillator circuits, Operational amplifier, Gates, flip-flops, Combinational and sequential circuits, ADC and DACs.
६.७	Sensors and transducers, Performance characteristics of measuring instruments, instrument transformers, measurement of physical parameters such as pressure, force, temperature, flow, vibration, torque, etc. Principles of feedback, transfer function, block diagram, steady state error, Steady state and transient specifications, Bode plot, Nyquist plot and Root locus, Relative and absolute Stability considerations.

पेपर २

विषयाशी संबंधीत घटक (विद्युत अभियांत्रिकी)

अ. क्र	विषय
६.८.	Power Devices- Types, Characteristics of various power electronic devices, Triggering and protection circuits, Controlled and uncontrolled rectification, DC to DC converters, DC to AC conversion, modulation techniques, SPWM. Fundamentals of electric drives, ४ quadrant operation, theory and analysis of DC drives, converter and chopper fed DC drives, Voltage, frequency and V/F controlled drives, slip power recovery schemes, fundamentals of wind power generation and grid interface.
६.९.	Power generation in India and Maharashtra, Renewable Generation, Various types of power plant, major equipment in power plants, Major issues with wind and solar power generation and grid interface. Steady state performance of overhead transmission lines and cables, per unit quantities, Bus admittance and impedance matrices, symmetrical components.
६.१०.	Calculation of sag and tension in transmission of lines, Analysis symmetrical and unsymmetrical faults, principle of active and reactive power transfer and distribution. Load flow studies, steady state and transient stability, voltage stability, voltage control, economic load dispatch, load frequency control in power systems.
६.११.	Principle of circuit breaking, arc extinction and arc interruption for AC and DC breaker, Various types of circuit breakers and their applications, Ratings of breakers, isolators and major HV switchgear.
६.१२.	Principle of over current, earth fault, differential, and distance protection. Concepts of solid state and numeric relays. Protection of generator, transformer, transmission lines, substation, busbar, induction motors. Various LT switchgear devices such as MCCB, ELCB.
६.१३.	Specification of impulse wave, multistage impulse generator, insulation coordination, Routine and type tests for cables and transformers, Lightning protection, Early emission arrestors. Power quality issues, Reactive and harmonic compensation, FT devices and their applications, Passive and Active filters, HVDC transmission.
६.१४	Energy scenario in India, Energy policies, pricing and reforms, Energy conservation Act, २००१, Electricity Act, २००३. Energy management objectives, Electricity billing, electrical load management and MD control, Tariffs, PF improvements and benefits.

पेपर २	
विषयाशी संबंधीत घटक (विद्युत अभियांत्रिकी)	
अ. क्र	विषय
६.१५	Basic terms in lighting systems and features, lamp types and their features, Recommended illumination levels for various tasks, methodology of lighting system energy efficiency study, Illumination system design for residential, commercial, industrial categories. Solar powered illumination and economics associated.
६.१६	DG set selection and installation factors, Operational features, Energy performance assessment of DG sets, Energy saving majors for DG sets, Synchronization of DGs with utility supply. Parallel operation. UPS technology, types and specifications, Performance assessment.
६.१७	Pump types and characteristics, Pump curves, Factors affecting pump performance, Efficient pumping system operation, and Energy conservation in pumping systems. Fan and compressor types, Fan and compressor performance evaluation and efficient system operation, Compressor capacity assessment, Energy saving opportunities in fans and compressors.
६.१८	HVAC and refrigeration system, Types of refrigeration system, Common refrigerants and properties, Compressor type and applications, Selection of suitable refrigeration system, Factors affecting performance and energy efficiency of refrigeration plants, Energy saving opportunities.
६.१९	Underground cable and cable accessories, cable in underground structure, cable installation in conduit, cable joints, cable fault detection, over-current protection and lightning protection of underground systems, operation and maintenance of underground system. Grounding systems, Equipment, Ground fault protection, Isolated neutral grounding, Grounding for hazardous locations, substation, and tower grounding.
६.२०	Substation design, bus designs, substation layout, grounding and ground grid design, substation structures, major substation equipment, auxiliary equipment, substation automation, Commissioning and start up. Industrial, residential and commercial wiring, electrical system design, design and audio and video systems, Lifts and Elevator systems, safety norms and codes. Fire fighting apparatus and systems.

३. नगरपरिषद अभियांत्रिकी सेवा - संगणक

प्रश्नपत्रिकांची संख्या:- दोन (पेपर -१ व पेपर - २ एकत्रित)

विषय		प्रश्न संख्या	गुण	दर्जा	माध्यम	कालावधी	प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप
पेपर - १	मराठी	१५	३०	बारावी	मराठी	७० मिनिटे	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी
	इंग्रजी	१५	३०	बारावी	इंग्रजी		
	सामान्य ज्ञान	१५	३०	पदवी	मराठी व इंग्रजी		
	बौद्धिक चाचणी	१५	३०	पदवी	मराठी व इंग्रजी		
एकूण		६०	१२०				
पेपर - २	विषयांशी संबंधित घटक	४०	८०	पदवी	इंग्रजी	५० मिनिटे	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी
एकूण		४०	८०			१२०	
पेपर - १ + पेपर २ = एकूण		१००	२००			मिनिटे	

नकारात्मक गुणदान -

१)	प्रत्येक चुकीच्या उत्तराकरिता २५% किंवा १/४ (०.५) एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा / कमी करण्यात येतील.
२)	वरीलप्रमाणे कार्यपद्धतीचा अवलंब करताना एकूण अंतिम गुणांची बेरीज अपूर्णाकात आली तरीही ती अपूर्णाकातच राहिल व पुढील कार्यवाही त्याच्या आधारे करण्यात येईल.
३)	एखाद्या प्रश्नाचे उत्तर अनुत्तरित असेल तर, अशा प्रकरणी नकारात्मक गुणांची पध्दत लागू असणार नाही.

-: अभ्यासक्रम :-

महाराष्ट्र नगरपरिषद अभियांत्रिकी सेवा - संगणक		
पेपर - १		
अ. क्र	विषय	
१.	मराठी: सर्वसामान्य शब्दसंग्रह, वाक्यरचना, व्याकरण, म्हणी व वाक्यप्रचार यांचा अर्थ आणि उपयोग तसेच उतान्यावरील प्रश्नांची उत्तरे	Marathi : सर्वसामान्य शब्दसंग्रह, वाक्यरचना, व्याकरण, म्हणी व वाक्यप्रचार यांचा अर्थ आणि उपयोग तसेच उतान्यावरील प्रश्नांची उत्तरे
२.	इंग्रजी: Common Vocabulary, Sentence Structure, Grammar, letter and e-mail writing Use of Idioms and phrases & their meaning and comprehension of passage.	२ English: Common Vocabulary, Sentence Structure, Grammar, letter and e-mail writing Use of Idioms and phrases & their meaning and comprehension of passage.
३	सामान्य ज्ञान	General Studies
३.१	भारताचा विशेषतः महाराष्ट्राचा इतिहास	<ul style="list-style-type: none"> Indian History with special reference to Maharashtra
३.२	भारताचा विशेषतः महाराष्ट्राचा भूगोल	<ul style="list-style-type: none"> Indian Geography with special reference to Maharashtra

महाराष्ट्र नगरपरिषद अभियांत्रिकी सेवा - संगणक		
पेपर - १		
अ. क्र	विषय	
३.३	<p>भारतीय अर्थव्यवस्था विशेषतः महाराष्ट्र</p> <ul style="list-style-type: none"> • भारतीय आयात निर्यात • राष्ट्रीय विकासात सरकारी, सहकारी ग्रामीण बँकांची भूमिका • शासकीय अर्थव्यवस्था - अर्थसंकल्प लेखा, लेखापरीक्षण इत्यादी <p>किंमती वाढण्याची/चलन वाढ कारणे व उपाय</p>	<p>Indian Economy with special reference to Maharashtra</p> <ul style="list-style-type: none"> • Indian Imports - Exports • Role of Nationalise/Commercial, Co-operative, Rural banks in Indian Economy national development • Government Economy, Sources and application of funds - Budgets Accounts and Audit etc • Inflation - reasons and measures
३.४	<p>भारतीय राज्य व्यवस्था :-</p> <ul style="list-style-type: none"> • भारताच्या घटनेचा प्राथमिक अभ्यास, • संसद व राज्य विधान मंडळ इ. • राज्य व्यवस्थापन (प्रशासन) • ग्रामीण व शहरी प्रशासन 	<p>Indian Political System :-</p> <ul style="list-style-type: none"> • Indian Polity & Constitution • Parliament, state assembly etc. • State administration • Rural and Urban administration
३.५	चालु घडामोडी- जागतिक व भारतासंबंधी	Current Affairs related to India and World,
३.६	<p>पर्यावरण:-</p> <ul style="list-style-type: none"> • मानवी विकास व पर्यावरण, • पर्यावरण पुरक विकास, • नैसर्गिक साधनसंपत्तीचे संधारण विशेषतः वनसंधारण • विविध प्रकारची प्रदुषणे व पर्यावरणीय आपत्ती • पर्यावरण संवर्धनात कार्यरत असलेल्या राज्य / जागतिक /राष्ट्र / संस्था / पातळीवरील संघटना 	<p>Environment:-</p> <ul style="list-style-type: none"> • Human development and environment, • Environment friendly / Sustainable development • Conservation of natural resources specially forest conservation • Types of pollutions and environmental disasters • Institutions engaged in environmental conseversation at State, National and International Level
४	<p>बुद्धीमापन चाचणी - उमेदवार किती लवकर व अचूकपणे विचार करू शकतो हे आजमावण्यासाठी प्रश्न</p>	<p>General Mental Ability :</p> <p>Questions will check how fast and accurate a candidate can think.</p>

महाराष्ट्र नगरपरिषद अभियांत्रिकी सेवा - संगणक	
पेपर - १	
अ. क्र	विषय
	अंकगणित - बेरीज, वजाबाकी, गुणाकार, भागाकार, दशांश, अपूर्णांक व टक्केवारी, इ.
	Numerical Ability: Summation, Subtraction, Multiplication, Division, Decimals, Fractions, Percentage etc.

पेपर २	
विषयांशी संबंधीत घटक (अभियांत्रिकी सेवा - संगणक)	
अ. क्र	विषय
१	Discrete Mathematics
a)	Set Theory, Logic, Permutation, Combination
२	Statistics
a)	Central tendency - Mean, Mode, median, ५-number summary, box plots, standard deviation, variance, correlation, co-variance
२.२	Uses of maps and field surveys
a)	Various types of maps and their uses. Principles of surveys. Modern survey method using levels, Theodolite, EDM, lasers, total stations and GPS. Introduction to digital mapping. Measuring areas from maps using digital planimeter.
b)	Conducting simple and differential levelling for seeking out various benchmarks, determining the elevation of different points and preparation of contour maps. Introduction to GIS Software and other surveying software's with respect to their capabilities and application areas.
२.३	Basic Computer Engineering
a)	Elements of computer systems, Linux Commands & environment, System Programs - Editors, Compilers, loaders and linkers,
b)	Office Automation, Spreadsheets, Presentation tools, Google Docs, Emails, Google Groups, Chat, Online meeting tools,
(c)	Programming with C,C++ and Java Tokens, operators, Expressions, Control Structures, Arrays, Functions, Structures and Unions, enumerated types Principles of Object-Oriented Programming - Abstraction, Encapsulation, Inheritance Polymorphism
(d)	Classes and Objects

पेपर २	
विषयांशी संबंधीत घटक (अभियांत्रिकी सेवा - संगणक)	
अ. क्र	विषय
	Specifying a Class, Data Members and Functions, Private Member Functions, Static Data, Arrays of Objects, Friend Functions, overloading, single and multiple inheritance, polymorphism, abstract Class, virtual functions, Template classes and functions.
३.१	Digital Logic, Computer Organization and Architecture and IOT
	Boolean algebra, Combinational and sequential circuits, Minimization, Number representations and computer arithmetic (fixed and floating point). Microprocessor. Microcontroller
३.२	Data Structures and Algorithms
	Data Objects, data types, ADT, data structures, time and space complexity Arrays, stacks, queues, linked lists, trees, and binary search trees, heaps, graphs, minimum spanning trees, shortest path algorithms, Searching and sorting techniques. Algorithm design techniques: greedy, Backtracking, dynamic programming and divide-and-conquer.
३.३	Operating Systems
	Processes, threads, inter-process communication, concurrency and synchronization. Deadlock, CPU Scheduling. Memory Management, virtual memory, Device management
३.४	Databases Management Systems
	ER & EER-models. Relational model, SQL: DDL and DML, PLSQL, Views, Triggers, Assertions, ODBC, JDBC, Integrity constraints, normal forms. File organization, indexing and hashing, Transaction management: concurrency control, and recovery, Database system architectures, Introduction of Parallel and distributed databases, Reports.
३.५	Computer Networks and Security
	LAN, MAN, WAN, Internet, OSI & TCP/IP Models, TCP/UDP, switching techniques, routers and routing algorithms, sockets, DNS, SMTP, POP, FTP, HTTP. Basics of Wi-Fi. Application security: authentication, basics of public key and private key cryptography. digital signatures and certificates, firewalls, Cyber Laws and Information Security, Hash Functions, online threats/attacks and system security. Cloud Computing:
३.६	Software Engineering and Project Management
	SDLC, Software engineering models, Scrum and Agile, Software Modeling, UML.. Software Architecture and design, Software testing and quality assurance, Design Patterns, Project Estimation, scheduling, version control
३.७	Web Technology, E-commerce and mobility

पेपर २	
विषयांशी संबंधीत घटक (अभियांत्रिकी सेवा - संगणक)	
अ. क्र	विषय
	HTML, CSS, PHP, Node JS, Angular JS, React JS, Web Servers, Database driven websites, Management information System (MIS), ERP, Digital Marketing, E-commerce, M-Commerce, Digital Payments, Mobile application development
३.८	Emerging Technologies
	Introduction to Artificial Intelligence, Machine learning, Block Chains, Virtual Reality(VR), Augmented Reality(AR), GIS, GPS, Satellite image processing. Chatbots, ChatGPT, ICT, Smart Applications, Internet of Things.
४.०	Information Technology Act, २००० & Information Technology Rules (Amended up to २०२२)
५.०	IT initiatives of Government : e-Governance policies of Government, Smart Cities, Ease of Doing Business/Ease of Living, Aaple Sarkar portal, Gatishakti Sanchar portal, Telecom Infrastructures policy & right of way rules, E-Office, National Urban Digital Mission and other IT initiatives of Government.
५.१	Social Media: Various social media tools and their use for IEC. Innovative ideas for social campaigning.
५.२	Telecom Policy - Government of Maharashtra

४. नगरपरिषद अभियांत्रिकी सेवा - पाणीपुरवठा, जलनिस्सारण व स्वच्छता अभियांत्रिकी

प्रश्नपत्रिकांची संख्या:- दोन (पेपर -१ व पेपर - २ एकत्रित)

विषय		प्रश्न संख्या	गुण	दर्जा	माध्यम	कालावधी	प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप
पेपर - १	मराठी	१५	३०	बारावी	मराठी	७० मिनिटे	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी
	इंग्रजी	१५	३०	बारावी	इंग्रजी		
	सामान्य ज्ञान	१५	३०	पदवी	मराठी व इंग्रजी		
	बौद्धिक चाचणी	१५	३०	पदवी	मराठी व इंग्रजी		
एकूण		६०	१२०				
पेपर - २	विषयांशी संबंधीत घटक	४०	८०	पदवी	इंग्रजी	५० मिनिटे	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी

विषय		प्रश्न संख्या	गुण	दर्जा	माध्यम	कालावधी	प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप
एकूण		४०	८०			१२०	
एकूण = पेपर १ + पेपर २		१००	२००			मिनिटे	

नकारात्मक गुणदान -

१)	प्रत्येक चुकीच्या उत्तराकरिता २५% किंवा १/४ (०.५) एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा / कमी करण्यात येतील.
२)	वरीलप्रमाणे कार्यपद्धतीचा अवलंब करताना एकूण अंतिम गुणांची बेरीज अपूर्णाकात आली तरीही ती अपूर्णाकातच राहिल व पुढील कार्यवाही त्याच्या आधारे करण्यात येईल.
३)	एखाद्या प्रश्नाचे उत्तर अनुत्तरित असेल तर, अशा प्रकरणी नकारात्मक गुणांची पध्दत लागू असणार नाही.

-: अभ्यासक्रम :-

संवर्गाचे नाव :- महाराष्ट्र नगरपरिषद अभियांत्रिकी सेवा - पाणीपुरवठा, जलनिस्सारण व स्वच्छता अभियांत्रिकी सेवा		
पेपर - १		
अ. क्र	विषय	
१.	मराठी: सर्वसामान्य शब्दसंग्रह, वाक्यरचना, व्याकरण, म्हणी व वाक्यप्रचार यांचा अर्थ आणि उपयोग तसेच उतान्यावरील प्रश्नांची उत्तरे	Marathi : सर्वसामान्य शब्दसंग्रह, वाक्यरचना, व्याकरण, म्हणी व वाक्यप्रचार यांचा अर्थ आणि उपयोग तसेच उतान्यावरील प्रश्नांची उत्तरे
२.	इंग्रजी: Common Vocabulary, Sentence Structure, Grammar, letter and e-mail writing Use of Idioms and phrases & their meaning and comprehension of passage.	English: Common Vocabulary, Sentence Structure, Grammar, letter and e-mail writing Use of Idioms and phrases & their meaning and comprehension of passage.
३	सामान्य ज्ञान	General Studies
३.१	भारताचा विशेषतः महाराष्ट्राचा इतिहास	<ul style="list-style-type: none"> Indian History with special reference to Maharashtra
३.२	भारताचा विशेषतः महाराष्ट्राचा भूगोल	<ul style="list-style-type: none"> Indian Geography with special reference to Maharashtra

संवर्गाचे नाव :- महाराष्ट्र नगरपरिषद अभियांत्रिकी सेवा - पाणीपुरवठा, जलनिस्सारण व स्वच्छता अभियांत्रिकी सेवा		
पेपर - १		
अ. क्र	विषय	
३.३	<p>भारतीय अर्थव्यवस्था विशेषतः महाराष्ट्र</p> <ul style="list-style-type: none"> • भारतीय आयात निर्यात • राष्ट्रीय विकासात सरकारी, सहकारी ग्रामीण बँकांची भूमिका • शासकीय अर्थव्यवस्था - अर्थसंकल्प लेखा, लेखापरीक्षण इत्यादी किंमती वाढण्याची/चलन वाढ कारणे व उपाय 	<p>Indian Economy with special reference to Maharashtra</p> <ul style="list-style-type: none"> • Indian Imports - Exports • Role of Nationalise/Commercial, Co-operative, Rural banks in Indian Economy national development • Government Economy, Sources and application of funds - Budgets Accounts and Audit etc • Inflation - reasons and measures
३.४	<p>भारतीय राज्य व्यवस्था :-</p> <ul style="list-style-type: none"> • भारताच्या घटनेचा प्राथमिक अभ्यास, • संसद व राज्य विधान मंडळ इ. • राज्य व्यवस्थापन (प्रशासन) • ग्रामीण व शहरी प्रशासन 	<p>Indian Political System :-</p> <ul style="list-style-type: none"> • Indian Polity & Constitution • Parliament, state assembly etc. • State administration • Rural and Urban administration
३.५	चालु घडामोडी- जागतिक व भारतासंबंधी	Current Affairs related to India and World,
३.६	<p>पर्यावरण:-</p> <ul style="list-style-type: none"> • मानवी विकास व पर्यावरण, • पर्यावरण पुरक विकास, • नैसर्गिक साधनसंपत्तीचे संधारण विशेषतः वनसंधारण • विविध प्रकारची प्रदुषणे व पर्यावरणीय आपत्ती • पर्यावरण संवर्धनात कार्यरत असलेल्या राज्य / जागतिक /राष्ट्र / संस्था / पातळीवरील संघटना 	<p>Environment:-</p> <ul style="list-style-type: none"> • Human development and environment, • Environment friendly / Sustainable development • Conservation of natural resources specially forest conservation • Types of pollutions and environmental disasters • Institutions engaged in environmental conseversation at State, National and International Level
४	<p>बुद्धीमापन चाचणी - उमेदवार किती लवकर व अचूकपणे विचार करू शकतो हे आजमावण्यासाठी प्रश्न</p>	<p>General Mental Ability :</p> <p>Questions will check how fast and accurate a candidate can think.</p>

संवर्गाचे नाव :- महाराष्ट्र नगरपरिषद अभियांत्रिकी सेवा - पाणीपुरवठा, जलनिस्सारण व स्वच्छता अभियांत्रिकी सेवा	
पेपर - १	
अ. क्र	विषय
	अंकगणित - बेरीज, वजाबाकी, गुणाकार, भागाकार, दशांश, अपूर्णांक व टक्केवारी, इ. Numerical Ability: Summation, Subtraction, Multiplication, Division, Decimals, Fractions, Percentage, etc.

पेपर २	
विषयाशी संबंधित घटक (अभियांत्रिकी सेवा - पाणीपुरवठा, जलनिस्सारण व स्वच्छता)	
४.१	Applied Mathematics -
a)	Matrices - Types of Matrices (Symmetric, Skew-symmetric, Hermitian, Skew Hermitian, Unitary, Orthogonal Matrices, properties of Matrices) Rank of a Matrix using Echelon forms, reduction to normal form, PAQ in normal form, system of homogeneous and non-homogeneous equations. Linear dependent and independent vectors.
(b)	Partial Differentiation - Partial Differentiation; Partial derivatives of first and higher order. Total differentials, differentiation of composite and implicit functions. Euler's theorem on homogeneous functions with two and three independent variables. Deductions from Euler's Theorem
(c)	Linear Differential Equations with Constant Coefficients and Variable Coefficients of Higher Order - Linear Differential Equation with constant coefficients - complementary function, particular integrals of differential equation, Cauchy's homogeneous linear differential equation and Legendre's differential equation, Method of variation of parameters.
(d)	Differentiation under Integral sign, Numerical Integration - Differentiation under Integral sign with constant limits of integration, Numerical Integration by (a) Trapezoidal (b) Simpson's $1/3^{rd}$ (c) Simpson's $3/8^{th}$ rule.
(e)	Double Integration - Change the order of integration, Evaluation of double integrals by changing the order of integration and changing to polar form.
(f)	Triple Integration and Application of Multiple Integrals - Application of double Integrals to compute Area, Mass, Volume. Application of triple integral to compute volume.
४.२	Engineering Mechanics -

पेपर २	
विषयांशी संबंधीत घटक (अभियांत्रिकी सेवा - पाणीपुरवठा, जलनिस्सारण व स्वच्छता)	
(a)	System of Coplanar Forces - Resultant of concurrent forces, parallel forces & Non concurrent Non parallel system of forces. Moment of force about a point, Couples, Varignon's theorem, Distributed forces in plane, Centroid and Centre of Gravity, Moment of Inertia & its theorem.
(b)	Condition of equilibrium for concurrent forces, Parallel forces and Non concurrent Non parallel general system of forces & couples. Types of supports, loads, beams. Analysis of trusses.
(c)	Laws of friction, Cone of friction, Equilibrium of bodies on inclined plane. Application of problems involving wedges, ladders, Screw friction.
(d)	Kinematics of particle: - Velocity and acceleration in terms of rectangular coordinate system, Rectilinear motion, Motion along plane curved path, Tangential and Normal components of acceleration. Motion Curves (a-t, v-t, s-t curves), Projectile motion. Relative motion. Newton's second law of Motion, principle of work & energy, D'Alembert's principles, equation of dynamic equilibrium. Moment of Energy principles: Linear momentum, principle of conservation of momentum, Impact of solid bodies, direct and oblique impact, impact of solid bodies, semi elastic impact and plastic impact.
५	Applied Thermodynamics - Zeroth law of Thermodynamics, First law of Thermodynamics, Second law of Thermodynamics, calculation of work and heat in various processes; Second law of Thermodynamics; Thermodynamics property charts and tables, availability and irreversibility, Thermodynamic relations.
६	Fluid Mechanics and Turbomachinery - Fluid definition and properties, Newton's Law of viscosity concept of continuum, Classification of fluid, Fluid statics, manometry, buoyancy, force of submerged bodies, stability of floating bodies, viscous flow of incompressible fluid, boundary layer, elementary turbulent flow, flow through pipes, head losses in pipes. velocity diagrams,
७	Refrigeration and Air Conditioning. Vapour and gas refrigeration and heat pump cycle; properties of moist air, psychrometric chart, basic psychrometric processes.
८	Internal Combustion Engine Classification of I.C. Engine, circle Analysis of IC, SI, CI engines, Super charging/ Turbocharger Performance characteristics of SI and CI, Air pollution due to IC engine and its norms, engine fuels, engine lubricants, engine cooling, Introduction to CNG, LPG, wankle engines etc., Recent development in IC engine.
९	Power Plant Engineering

पेपर २

विषयांशी संबंधीत घटक (अभियांत्रिकी सेवा - पाणीपुरवठा, जलनिस्सारण व स्वच्छता)

	Hydro power plant – Rainfall, run off and its measurement hydrographs, flow duration curve, reservoir storage capacity, classification of plants – run off river plant, storage river plant, pump storage plant, layout of hydroelectric power plant.
१०	Renewable Energy Sources a. Solar Energy – Solar concentrators and tracking, Dish and Parabolic trough concentrating generating systems, Central tower solar power plants; Solar Ponds. Basic principle of power generation in a PV cell; Band gap and efficiency of PV cells, solar cells, characteristics, manufacturing methods of mono and poly-crystalline cells; Amorphous silicon thin film cells. b. Wind Energy – Basic component of WEC, Type of wind turbine – HAWT, VAWT, Performance parameters of wind turbine, Power in wind, Wind electric generators, wind characteristics and site selection; wind farms for bulk power supply to grid.
११	Strength of Materials Stress and Strain, Elastic Constants: Poisson's Ratio, Modulus of elasticity, Modulus of rigidity, Bulk modulus, Shear Force and Bending Moment diagram, Deflection of Beams, Thin Cylindrical and Spherical Shells, Strain Energy, Torsion.
१२	Theory of Machines and Vibration Kinematics – Structure, Machine, Link and its types, Kinematics pairs, Kinematic chain and mechanism, Grubler's criteria, Inversions of kinematics chains, inversions of four bar chain, single slider crank chain and double slider crank chain. Displacement, Velocity and acceleration analysis of plane mechanisms; dynamic analysis of linkages; cams; gears and gear trains; flywheels and governors; balancing of reciprocating and rotating masses; gyroscope. Free and forced vibration of single degree of freedom systems, effect of damping, vibration isolation, resonance critical speeds of shafts.
१३	Design of Machine Elements Design consideration in castings & forgings, theories of failure, Design for static loadings, Design against fluctuating loads, Design of shafts, Design of springs, Design of belts.
१४	Materials Technology Strain Hardening, Constitution of Alloys, Iron–Carbon Equilibrium Diagram, Heat Treatment of Steels, Cast Irons, Introduction to International Standards/Codes, Non Ferrous Metals and Alloys, Fatigue Failure, Creep, Alloy Steels, Strengthening mechanism, Powder

पेपर २	
विषयांशी संबंधीत घटक (अभियांत्रिकी सेवा - पाणीपुरवठा, जलनिस्सारण व स्वच्छता)	
	Metallurgy.
१५	Environmental chemistry - chemistry involved in water and wastewater treatment, water and waste water parameters analysis procedures
१६	Water Sources, water quality - Physical, chemical and biological water quality and their prescribed standards standards, water borne diseases, water treatment - physical and chemical treatment process
१७	Wastewater- Characteristics and composition, sources, physical and chemical treatment operations and processes, biological treatment processes - aerobic and anaerobic treatment system - their working principle and design
१८	Air pollution fundamentals - sources, effects, standards, meteorology of air pollution, air quality managements, air quality monitoring, air pollution control systems, their working principles and design
१९	Solid waste- Characteristics and composition, functional units of solid waste managements, solid waste treatment techniques, ultimate disposal
२०	Environmental Engineering Quality of water, Source of water supply, Purification of water, Distribution of water, Need of sanitation, Sewerage systems, Circular sewers, Oval sewer, Sewer appurtenances, Surface water drainage sewage treatments.Environment protection Act

५. महाराष्ट्र नगरपरिषद लेखापरीक्षण व लेखा सेवा

प्रश्नपत्रिकांची संख्या:- दोन (पेपर -१ व पेपर - २ एकत्रित)

विषय		प्रश्न संख्या	गुण	दर्जा	माध्यम	कालावधी	प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप
पेपर - १	मराठी	१५	३०	बारावी	मराठी	७० मिनिटे	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी
	इंग्रजी	१५	३०	बारावी	इंग्रजी		
	सामान्य ज्ञान	१५	३०	पदवी	मराठी व इंग्रजी		
	बौद्धिक चाचणी	१५	३०	पदवी	मराठी व इंग्रजी		
एकूण		६०	१२०				
पेपर - २	विषयांशी संबंधीत घटक	४०	८०	पदवी	मराठी व इंग्रजी	५० मिनिटे	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी
एकूण		४०	८०				

विषय	प्रश्न संख्या	गुण	दर्जा	माध्यम	कालावधी	प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप
एकूण = पेपर - १ + पेपर २	१००	२००			१२० मिनिटे	

नकारात्मक गुणदान -

१)	प्रत्येक चुकीच्या उत्तराकरिता २५% किंवा १/४ (०.५) एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा / कमी करण्यात येतील.
२)	वरीलप्रमाणे कार्यपद्धतीचा अवलंब करताना एकूण अंतिम गुणांची बेरीज अपूर्णाकात आली तरीही ती अपूर्णाकातच राहिल व पुढील कार्यवाही त्याच्या आधारे करण्यात येईल.
३)	एखाद्या प्रश्नाचे उत्तर अनुत्तरित असेल तर, अशा प्रकरणी नकारात्मक गुणांची पध्दत लागू असणार नाही.

-: अभ्यासक्रम :-

संवर्गाचे नाव :- महाराष्ट्र नगरपरिषद लेखापरीक्षण व लेखा सेवा		
पेपर १		
Sr. No	Topic	विषय
१.	मराठी: सर्वसामान्य शब्दसंग्रह, वाक्यरचना, व्याकरण, म्हणी व वाक्यप्रचार यांचा अर्थ आणि उपयोग तसेच उतान्यावरील प्रश्नांची उत्तरे	Marathi : सर्वसामान्य शब्दसंग्रह, वाक्यरचना, व्याकरण, म्हणी व वाक्यप्रचार यांचा अर्थ आणि उपयोग तसेच उतान्यावरील प्रश्नांची उत्तरे
२.	इंग्रजी: Common Vocabulary, Sentence Structure, Grammar, letter and e-mail writing Use of Idioms and phrases & their meaning and comprehension of passage.	२ English: Common Vocabulary, Sentence Structure, Grammar, letter and e-mail writing Use of Idioms and phrases & their meaning and comprehension of passage.
३	सामान्य ज्ञान	General Studies
३.१	भारताचा विशेषतः महाराष्ट्राचा इतिहास	Indian History with special reference to Maharashtra
३.२	भारताचा विशेषतः महाराष्ट्राचा भूगोल	Indian Geography with special reference to Maharashtra
३.३	भारतीय अर्थव्यवस्था विशेषतः महाराष्ट्र <ul style="list-style-type: none"> • भारतीय आयात निर्यात • राष्ट्रीय विकासात सरकारी, सहकारी ग्रामीण बँकांची भूमिका 	Indian Economy with special reference to Maharashtra <ul style="list-style-type: none"> • Indian Imports - Exports

संवर्गाचे नाव :- महाराष्ट्र नगरपरिषद लेखापरीक्षण व लेखा सेवा		
पेपर १		
	<ul style="list-style-type: none"> शासकीय अर्थव्यवस्था - अर्थसंकल्प लेखा, लेखापरीक्षण इत्यादी <p>किंमती वाढण्याची/चलन वाढ कारणे व उपाय</p>	<ul style="list-style-type: none"> Role of Nationalise/Commercial, Co-operative, Rural banks in Indian Economy national development Government Economy, Sources and application of funds - Budgets Accounts and Audit etc <p>Inflation - reasons and measures</p>
३.४	<p>भारतीय राज्य व्यवस्था :-</p> <ul style="list-style-type: none"> भारताच्या घटनेचा प्राथमिक अभ्यास, संसद व राज्य विधान मंडळ इ. राज्य व्यवस्थापन (प्रशासन) <p>ग्रामीण व शहरी प्रशासन</p>	<p>Indian Political System :-</p> <ul style="list-style-type: none"> Indian Polity & Constitution Parliament, state assembly etc. State administration <p>Rural and Urban administration</p>
३.५	चालू घडामोडी- जागतिक व भारतासंबंधी	Current Affairs related to India and World,
३.६	<p>पर्यावरण:-</p> <ul style="list-style-type: none"> मानवी विकास व पर्यावरण, पर्यावरण पुरक विकास, नैसर्गिक साधनसंपत्तीचे संधारण विशेषतः वनसंधारण विविध प्रकारची प्रदुषणे व पर्यावरणीय आपत्ती <p>पर्यावरण संवर्धनात कार्यरत असलेल्या राज्य / जागतिक / राष्ट्र / संस्था / पातळीवरील संघटना</p>	<p>Environment:-</p> <ul style="list-style-type: none"> Human development and environment, Environment friendly / Sustainable development Conservation of natural resources specially forest conservation Types of pollutions and environmental disasters <p>Institutions engaged in environmental conseversation at International, National and State Level,</p>
४	<p>बुद्धीमापन चाचणी - उमेदवार किती लवकर व अचूकपणे विचार करू शकतो हे आजमावण्यासाठी प्रश्न</p> <p>अंकगणित - बेरीज, वजाबाकी, गुणाकार, भागाकार, दशांश, अपूर्णांक व टक्केवारी इ.</p>	<p>General Mental Ability :</p> <p>Questions will check how fast and accurate a candidate can think.</p> <p>Numerical Ability: Summation, Subtraction, Multiplication, Division, Decimals, Fractions, Percentage, etc.</p>

पेपर २	
विषयाशी संबंधीत घटक (लेखापरीक्षण व लेखा)	
५	Accounting
५.१	<p>Accounting</p> <p>Introduction of Book-Keeping & Accountancy</p> <p>Accounting Standards, Introduction to Accounting Standards, Overview of Accounting (Indian AS)</p> <p>Standard AS १: Disclosure of Accounting Policies, AS २: Valuation of Inventories, AS ३: Cash Flow Statements, AS ६: Depreciation Accounting, AS ७: Construction Contracts , AS ९: Revenue Recognition, AS १०: Accounting for Fixed Assets/ Property, Plant and Equipment, AS १२ : Accounting for Government Grants, AS १३: Accounting for Investments, AS १४: Accounting for Amalgamation - Financial statements of Company- Preparation of financial statements- Cash flow Statement (Profit and Loss Account, Balance Sheet and Cash Flow Statement)-Profit/Loss prior to incorporation- Accounting for Bonus Issue, Amalgamation and Reconstruction, Average Due Date and Account Current, Self-Balancing Ledgers, AS १९ : Lease, AS २९ : Provisions, Contingent Liabilities & Contingent Assets</p> <p>Financial Statements of Not-for-Profit Organizations, Accounts from Incomplete Records, Accounting for Special Transactions</p> <p>(a) Hire purchase and instalment sale transactions</p> <p>(b) Investment accounts</p> <p>(c) Insurance claims for loss of stock and loss of profit. Issues in Partnership Accounts</p>
५.२	<p>Business Laws</p> <p>The Indian Contract Act, १८७२, The Negotiable Instruments Act, १८८१, The Payment of Bonus Act, १९६५, The Employees' Provident Fund and Miscellaneous Provisions Act, १९५२, The Payment of Gratuity Act, १९७२, Minimum Wages act १९४८, Industrial Dispute Act १९४७</p>
५.३	<p>Company Law</p> <p>The Companies Act, २०१३, Preliminary, Prospectus, Share and Share capital,</p>
५.४	<p>Cost Accounting</p> <p>Introduction to Cost Accounting, Materials, Labour, Overheads, Operating, Process and Operation, Standard Costing, Marginal Costing, Budgets and Budgetary Control (Basics)</p>
५.५	Financial Management

पेपर २	
विषयाशी संबंधित घटक (लेखापरीक्षण व लेखा)	
	Scope and Objectives of Financial Management, Time Value of Money, Financial Analysis and Planning, Financing Decisions, Types of Financing, Investment Decisions, Management of working capital, fund flow, leverages.
५.६	Income-tax The Income-tax Act, १९६१, Basic concepts, Residential status and scope of total income, Incomes which do not form part of total income (Sec १०), ५ Heads of income, Provisions of Clubbing, Set-off and carry forward of losses, Deductions from gross total income, Computation of total income and tax payable. Provisions concerning Advance tax and TDS, Provisions for filing of return of income.
५.७	Auditing and Assurance Auditing Concepts, Auditing and Assurance Standards, Preparation for an Audit, Internal Control, Types of Audit, Vouching, Verification of Assets and Liabilities, Audit Report, Special Audits Bombay local fund audit act and rules १९३०.
५.८	Information Technology Computer software, Data Storage, Retrievals and Data Base Management Systems, ERP, SA. Tally
५.९	Double Entry System & Single Entry System of Accounting Meaning & Fundamentals of Double Entry, Journal, Ledger Account posting, Subsidiary Book and Cash book & Petty cash book Accounting, Preparation of Trial Balance and final accounts, Rectification of Errors, bills of exchange, Maharashtra Municipal Account code २०१३,
५.१०	Accounting of Not-for-Profit Organizations Accounts of Non-profit making organisation, Final Account of non-profit making organisation, Accounting standards applicable to non-profit organisation
५.११	Bank Reconciliation Statement preparation
५.१२	Depreciation Accounting
५.१३	Preparation of Accounting Documents such as vouchers, cash memo, Invoice etc.
५.१४	Goods and Service Tax Act २०१७
५.१५	Business Ethics and communication –principles of business ethics, corporate governance and corporate social responsibility ,essentials of communication ,group dynamics

६. महाराष्ट्र नगरपरिषद करनिर्धारण व प्रशासकीय सेवा

प्रश्नपत्रिकांची संख्या:- दोन (पेपर - १ व पेपर - २ एकत्रित)

विषय		प्रश्न संख्या	गुण	दर्जा	माध्यम	कालावधी	प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप
पेपर - १	मराठी	१५	३०	बारावी	मराठी	७० मिनिटे	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी
	इंग्रजी	१५	३०	बारावी	इंग्रजी		
	सामान्य ज्ञान	१५	३०	पदवी	मराठी व इंग्रजी		
	बौद्धिक चाचणी	१५	३०	पदवी	मराठी व इंग्रजी		
एकूण		६०	१२०				
पेपर - २	विषयांशी संबंधित घटक	४०	८०	पदवी	मराठी व इंग्रजी	५० मिनिटे	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी
	एकूण	४०	८०			१२०	
एकूण = पेपर १ + पेपर २		१००	२००			मिनिटे	

नकारात्मक गुणदान -

१)	प्रत्येक चुकीच्या उत्तराकरिता २५% किंवा १/४ (०.५) एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा / कमी करण्यात येतील.
२)	वरीलप्रमाणे कार्यपद्धतीचा अवलंब करताना एकूण अंतिम गुणांची बेरीज अपूर्णाकात आली तरीही ती अपूर्णाकातच राहिल व पुढील कार्यवाही त्याच्या आधारे करण्यात येईल.
३)	एखाद्या प्रश्नाचे उत्तर अनुत्तरित असेल तर, अशा प्रकरणी नकारात्मक गुणांची पध्दत लागू असणार नाही.

-: अभ्यासक्रम :-

संवर्गाचे नाव : महाराष्ट्र नगरपरिषद करनिर्धारण व प्रशासकीय सेवा		
पेपर - १		
अ. क्र	विषय	
१.	मराठी: सर्वसामान्य शब्दसंग्रह, वाक्यरचना, व्याकरण, म्हणी व वाक्यप्रचार यांचा अर्थ आणि उपयोग तसेच उताऱ्यावरील प्रश्नांची उत्तरे	Marathi : सर्वसामान्य शब्दसंग्रह, वाक्यरचना, व्याकरण, म्हणी व वाक्यप्रचार यांचा अर्थ आणि उपयोग तसेच उताऱ्यावरील प्रश्नांची उत्तरे
२.	इंग्रजी: Common Vocabulary, Sentence Structure, Grammar, letter and e-mail writing Use of Idioms and phrases & their meaning and comprehension of passage.	२ English: Common Vocabulary, Sentence Structure, Grammar, letter and e-mail writing Use of Idioms and phrases & their meaning and comprehension of passage.
३	सामान्य ज्ञान	General Studies

संवर्गाचे नाव : महाराष्ट्र नगरपरिषद करनिर्धारण व प्रशासकीय सेवा		
पेपर - १		
अ. क्र	विषय	
३.१	भारताचा विशेषतः महाराष्ट्राचा इतिहास	<ul style="list-style-type: none"> Indian History with special reference to Maharashtra
३.२	भारताचा विशेषतः महाराष्ट्राचा भूगोल	<ul style="list-style-type: none"> Indian Geography with special reference to Maharashtra
३.३	भारतीय अर्थव्यवस्था विशेषतः महाराष्ट्र <ul style="list-style-type: none"> भारतीय आयात निर्यात राष्ट्रीय विकासात सरकारी, सहकारी ग्रामीण बँकांची भूमिका शासकीय अर्थव्यवस्था - अर्थसंकल्प लेखा, लेखापरीक्षण इत्यादी किंमती वाढण्याची/चलन वाढ कारणे व उपाय 	Indian Economy with special reference to Maharashtra <ul style="list-style-type: none"> Indian Imports - Exports Role of Nationalise/Commercial, Co-operative, Rural banks in Indian Economy national development Government Economy, Sources and application of funds - Budgets Accounts and Audit etc Inflation - reasons and measures
३.४	भारतीय राज्य व्यवस्था :- <ul style="list-style-type: none"> भारताच्या घटनेचा प्राथमिक अभ्यास, संसद व राज्य विधान मंडळ इ. राज्य व्यवस्थापन (प्रशासन) ग्रामीण व शहरी प्रशासन 	Indian Political System :- <ul style="list-style-type: none"> Indian Polity & Constitution Parliament, state assembly etc. State administration Rural and Urban administration
३.५	चालु घडामोडी- जागतिक व भारतासंबंधी	Current Affairs related to India and World,
३.६	पर्यावरण:- <ul style="list-style-type: none"> मानवी विकास व पर्यावरण, पर्यावरण पुरक विकास, नैसर्गिक साधनसंपत्तीचे संधारण विशेषतः वनसंधारण विविध प्रकारची प्रदुषणे व पर्यावरणीय आपत्ती 	Environment:- <ul style="list-style-type: none"> Human development and environment, Environment friendly / Sustainable development Conservation of natural resources specially forest conservation Types of pollutions and environmental disasters

संवर्गाचे नाव : महाराष्ट्र नगरपरिषद करनिर्धारण व प्रशासकीय सेवा		
पेपर - १		
अ. क्र	विषय	
	<ul style="list-style-type: none"> पर्यावरण संवर्धनात कार्यरत असलेल्या राज्य / जागतिक / राष्ट्र / संस्था / पातळीवरील संघटना 	<ul style="list-style-type: none"> Institutions engaged in environmental conservation at State, National and International Level
४	<p>बुद्धीमापन चाचणी - उमेदवार किती लवकर व अचूकपणे विचार करू शकतो हे आजमावण्यासाठी प्रश्न अंकगणित - बेरीज, वजाबाकी, गुणाकार, भागाकार, दशांश, अपूर्णांक व टक्केवारी, इ.</p>	<p>General Mental Ability :</p> <p>Questions will check how fast and accurate a candidate can think.</p> <p>Numerical Ability: Summation, Subtraction, Multiplication, Division, Decimals, Fractions, Percentage, etc.</p>

पेपर २		
विषयाशी संबंधित घटक (कर निर्धारण व प्रशासकीय सेवा परीक्षा अभ्यासक्रम)		
	विषय	Topic
१	<p>महाराष्ट्राचा भूगोल-</p> <p>महाराष्ट्राचा रचनात्मक (Physical) भूगोल, मुख्य रचनात्मक (Physiographic) विभाग, हवामान, पर्जन्यमान व तापमान, पर्जन्यातील विभागवार बदल, प्रमुख नदी प्रणाली, पर्वत व डोंगर, राजकीय व महसुली विभाग, नैसर्गिक संपत्ती- वने व खनिजे, मानवी व सामाजिक भूगोल. शहरी समस्या भौगोलिक माहिती प्रणाली (GIS), जागतिक स्थिती प्रणाली (GPS)</p>	<p>Geography of Maharashtra-</p> <p>Physical geography of Maharashtra, main Physiographic divisions of Maharashtra, Climate, Rainfall and temperature, variation in divisional rainfall, rivers, mountains; Political divisions, Natural resources - Forest and minerals, Human and Social Geography, urban problems GIS, GPS</p>
२	<p>मानवी वसाहत</p> <p>ग्रामीण व नागरी वसाहत - स्थळ, जागा, प्रकार, आकार, अंतरे व त्यांची रचना</p> <p>ग्रामीण व नागरी वस्त्यांमधील समस्या</p> <p>नागरीकरण - नागरीकरणाची प्रक्रिया, नागरी प्रभाव क्षेत्र, प्रादेशिक विकासातील असंतुलन</p>	<p>Human Settlements - Rural Urban Settlements - Site, Situation, type, size, spacing and morphology, Major problems of Rural and urban Settlements</p>

पेपर २		
विषयाशी संबंधीत घटक (कर निर्धारण व प्रशासकीय सेवा परीक्षा अभ्यासक्रम)		
		Urbanisation – Process of Urbanisation, sphere of urban influence, Regional imbalances
३	पर्यटन पर्यटनाचे प्रकार, सांस्कृतिक वारसा व जतन	Tourism – Types of Tourism, Cultural Heritage
४	महाराष्ट्राचा इतिहास- सामाजिक व आर्थिक जागृती (१८८५-१९४७), १८५७ च्या लढ्यातील महाराष्ट्राचे योगदान प्रमुख समाज सुधारक, महत्वाच्या नेत्यांचे काम / भूमिका महाराष्ट्रातील सामाजिक जागृतीतील वर्तमानपत्रे व शिक्षणाचा परिणाम/भूमिका, स्वातंत्र्यपूर्व काळातील इतर समकालीन चळवळी, राष्ट्रीय चळवळी मधील महाराष्ट्राचे योगदान, संयुक्त महाराष्ट्र लढा	History of Maharashtra : Social and Economic awareness (१८८५ – १९४७), the role of the prominent leaders, Impact and role of the education and newspapers on the social awareness in pre-independence period of India; parallel movements in pre-independence period, National movements.
५	भारतीय राज्यघटना- घटनेची निर्मिती, घटनेच्या प्रस्तावने मागची भूमिका व तत्वे, सरनामा घटनेची महत्वाची कलमे, ठळक वैशिष्ट्ये, केंद्र व राज्य संबंध, मुलभूत हक्क व कर्तव्ये, राज्याच्या धोरणाची मार्गदर्शक तत्वे- नवे शैक्षणिक धोरण, राज्यपाल, मुख्यमंत्री व मंत्रीमंडळ – Role, अधिकार व कार्य, राज्य विधीमंडळ- विधानसभा, विधानपरिषद व त्यांचे सदस्य, अधिकार, कार्य व Role, विधी समित्या.	Indian Constitution Formation of Indian Constitution, The objectives and principles of preamble to the Constitution of India, Important articles of the Indian constitution / Salient features, relationship between the center and state, Secular state, fundamental rights and duties, Directive Principles of state policy- Education, Uniform civil code, Governor, Chief minister, cabinet – role, rights and functions, state assembly- legislative assembly, legislative council and their members, rights, functions and role, law committees.
६	राजकीय यंत्रणा	Indian political System- Indian political system (The Structure, Rights and Functions), The central and

पेपर २

विषयाशी संबंधित घटक (कर निर्धारण व प्रशासकीय सेवा परीक्षा अभ्यासक्रम)

	(शासनाची रचना अधिकार व कार्य) केंद्र सरकार, केंद्रीय विधिमंडळ आणि राज्य सरकार व प्रशासन (महाराष्ट्राचा विशेष संदर्भ)	state legislature, state government and administration (With Special reference to - Maharashtra)
७	जिल्हा प्रशासन, ग्रामीण आणि नागरी स्थानिक शासन (विशेष महाराष्ट्र संदर्भ) स्थानिक शासनाची वैशिष्ट्ये, नागरी स्थानिक शासन व प्रशासन नगरपंचायत, नगरपरिषद, महानगरपालिका आणि कटक मंडळ - रचना, अधिकार व कार्य, मुख्याधिकारी कार्य व भूमिका ७४ वी घटनादुरुस्ती - प्रमुख वैशिष्ट्ये नागरी विकास व नागरी स्थानिक संस्था	District Administration, Rural and Urban Local Government (Maharashtra) Attributes of Local Government Urban Local Government and administration Nagar panchayat, Municipal Council, Municipal Corporation and Cantonment Board - Composition, Powers and Functions, Chief Officer- Functions and Role ७४ th Constitutional amendment - Main Features Urban Development and Urban Local Bodies
८	निवडणूक प्रक्रिया निवडणूक प्रक्रियेची ठळक वैशिष्ट्ये प्रौढ मताधिकार निवडणूक यंत्रणा - निवडणूक आयोग व राज्य निवडणूक आयोग स्थानिक संस्थांच्या निवडणुका	The Electoral Process Main features of Electoral Process Adult Franchise Election Machinery - Election Commission of India, State Election Commissions Elections to Local Bodies
९	प्रशासनिक कायदा प्रशासनिक न्यायाधीकरणे, नैसर्गिक न्यायाची तत्वे, लोकसेवकांना संविधानिक संरक्षण	Administrative Law Administrative Tribunals, Principles of Natural Justice, Constitutional Protection to public Servants
१०	कामगार कल्याण समस्या व प्रश्न (सामाजिक स्थिती, मजुरी, आरोग्य आणि संघटीत व असंघटीत क्षेत्राशी संबंधित समस्या)	Labour Welfare Problems and issues (working conditions, wages, health and problems related to organized and unorganized sectors)

पेपर २

विषयाशी संबंधीत घटक (कर निर्धारण व प्रशासकीय सेवा परीक्षा अभ्यासक्रम)

११	न्यायमंडळ- न्यायमंडळाची रचना, एकात्मिक न्यायमंडळ- कार्य, सर्वोच्च न्यायालय व उच्च न्यायालयाची भूमिका व अधिकार, दुय्यम न्यायालये- लोकपाल, लोकायुक्त आणि लोक न्यायालय, सांविधानिक आदेशाचे रक्षण करणारे न्यायमंडळ, न्यायालयीन सक्रियता, जनहित याचिका.	Judicial System :Judicial system- Composition Integrated Judicial System- functions ; The Role and the rights/power of the Supreme court and the High court, Subordinate Courts, The Lokpal and Lokayukta, Lok Adalat, Judicial system for the protection of the constitutional orders, Judicial Activism, Public interest litigation.
१२	माहिती अधिकार अधिनियम-२००५	Right to Information Act २००५
१३	महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम -२०१५	The Maharashtra Right to Public Services Act, २०१५
१४	भ्रष्टाचार प्रतिबंधक अधिनियम १९८८	The Prevention of Corruption Act, १९८८
१५	संगणक व माहिती तंत्रज्ञान- आधुनिक समाजातील संगणकाची भूमिका, जीवनातील वेगवेगळ्या क्षेत्रात संगणकाचा वापर, डाटा कम्युनिकेशन, नविन उद्योग म्हणून माहिती तंत्रज्ञानचा निरनिराळ्या सेवा सुविधांची माहिती मिळण्यासाठी होणारा उपयोग, भारतातील माहिती तंत्रज्ञान उद्योगाची वाढ व त्याचा दर्जा, शासनाचे कार्यक्रम, जसे मिडीया लॅब एशिया, विद्या वाहिनी, ज्ञान वाहिनी, सामुहिक माहिती केंद्र इत्यादी,	Computer and Information Technology - The role of computer in modern Society, Data communication Information technology as a new industry, use of information technology to get information about various services and facilities, The growth of the IT Industry and status in India, Government Programs i.e. Media Asia lab, Vidya vahini, Dnyan Vahini, Collective Information center etc.
१६	आर्थिक सुधारणा व कायदे-नवे आर्थिक धोरण पार्श्वभूमी, उदारीकरण, खाजगीकरण, जागतिकरण संकल्पना व त्याचा अर्थ आणि व्याप्ती, मर्यादा, केंद्र व राज्य स्तरावरील आर्थिक सुधारणा, GST विक्रीकर, VAT, इत्यादीशी संबंधीत कायदे / नियम.	Economic Reforms and Related Acts new economic reforms policy Background, concept of Liberalization, privatization and Globalization, meaning and Scope, limits; Economic reforms done by State and central government, WTO - Provisions and Reforms, It's expected impact on Indian Economy, difficulties and problems, Act/ Rules related to GST, Sales Tax, VAT and WTO.

पेपर २

विषयांशी संबंधीत घटक (कर निर्धारण व प्रशासकीय सेवा परीक्षा अभ्यासक्रम)

१७	<p>सार्वजनिक वित्त व्यवस्था</p> <p>महसुलाचे साधन, टॅक्स, नॉनटॅक्स, कर व करेतर महसूल भारतातील केंद्र व राज्यातील सार्वजनिक ऋण, केंद्र व राज्याची सार्वजनिक खर्च वाढ, सार्वजनिक खर्च सुधारणा आधारित अर्थसंकल्प, शुन्याधारित अर्थसंकल्प, अर्थसंकल्प व त्याचे प्रकार भारतातील करसुधारणा आढावा, राज्य पातळीवरील करसुधारणा कर व त्याचे प्रकार VAT सार्वजनिक ऋण वाढ, रचना आणि भार, राज्याची कर्जबाजारीपणाची समस्या, राजकोषीय तुट, संकल्पना, तुटीचे नियंत्रण, केंद्र, राज्य शासनाचे उपक्रम व रिझर्व्ह बँक, बँकिंग यंत्रणा व रचना भारतातील राजकोषीय सुधारणा, केंद्र व राज्यस्तरावरील आढावा.</p>	<p>Public Finance</p> <p>The source of Revenue, Tax, non-tax; public debt in the central and State; Increase in the Central and the State Public Expenditure, Public expenditure reform based budget, zero budget, the review of the tax reforms in India, tax reforms done at the State, VAT, increase in the public debt , Problem related to growing debts of states, Revenue deficit- Concept and Controlling measures , Undertaking of the Central and the State and the Reserve Bank, Revenue reforms in India, The Review on the Central and the State level.</p>
----	---	---

७. नगरपरिषद अभियांत्रिकी सेवा - अग्निशमन

प्रश्नपत्रिकांची संख्या:- दोन (पेपर -१ व पेपर - २ एकत्रित)

विषय		प्रश्न संख्या	गुण	दर्जा	माध्यम	कालावधी	प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप
पेपर - १	मराठी	१५	३०	बारावी	मराठी	७० मिनिटे	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी
	इंग्रजी	१५	३०	बारावी	इंग्रजी		
	सामान्य ज्ञान	१५	३०	पदवी	मराठी व इंग्रजी		
	बौद्धिक चाचणी	१५	३०	पदवी	मराठी व इंग्रजी		
एकूण		६०	१२०				
पेपर - २	विषयांशी संबंधीत घटक	४०	८०	पदवी	इंग्रजी	५० मिनिटे	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी
एकूण		४०	८०			१२०	
एकूण = पेपर १ + पेपर २		१००	२००			मिनिटे	

नकारात्मक गुणदान -

१)	प्रत्येक चुकीच्या उत्तराकरिता २५% किंवा १/४ (०.५) एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा / कमी करण्यात येतील.
२)	वरीलप्रमाणे कार्यपद्धतीचा अवलंब करताना एकूण अंतिम गुणांची बेरीज अपूर्णाकात आली तरीही ती अपूर्णाकातच राहिल व पुढील कार्यवाही त्याच्या आधारे करण्यात येईल.
३)	एखाद्या प्रश्नाचे उत्तर अनुत्तरित असेल तर, अशा प्रकरणी नकारात्मक गुणांची पध्दत लागू असणार नाही.

-: अभ्यासक्रम :-

संवर्गाचे नाव :- महाराष्ट्र नगरपरिषद - अग्निशमन सेवा		
पेपर - १		
अ. क्र	विषय	
१.	मराठी: सर्वसामान्य शब्दसंग्रह, वाक्यरचना, व्याकरण, म्हणी व वाक्यप्रचार यांचा अर्थ आणि उपयोग तसेच उतान्यावरील प्रश्नांची उत्तरे	Marathi : सर्वसामान्य शब्दसंग्रह, वाक्यरचना, व्याकरण, म्हणी व वाक्यप्रचार यांचा अर्थ आणि उपयोग तसेच उतान्यावरील प्रश्नांची उत्तरे
२.	इंग्रजी: Common Vocabulary, Sentence Structure, Grammar, letter and e-mail writing Use of Idioms and phrases & their meaning and comprehension of passage.	२ English: Common Vocabulary, Sentence Structure, Grammar, letter and e-mail writing Use of Idioms and phrases & their meaning and comprehension of passage.
३	सामान्य ज्ञान	General Studies
३.१	भारताचा विशेषतः महाराष्ट्राचा इतिहास	<ul style="list-style-type: none"> Indian History with special reference to Maharashtra
३.२	भारताचा विशेषतः महाराष्ट्राचा भूगोल	<ul style="list-style-type: none"> Indian Geography with special reference to Maharashtra
३.३	भारतीय अर्थव्यवस्था विशेषतः महाराष्ट्र <ul style="list-style-type: none"> भारतीय आयात निर्यात राष्ट्रीय विकासात सरकारी, सहकारी ग्रामीण बँकांची भूमिका शासकीय अर्थव्यवस्था - अर्थसंकल्प लेखा, लेखापरीक्षण इत्यादी किंमती वाढण्याची/चलन वाढ कारणे व उपाय 	Indian Economy with special reference to Maharashtra <ul style="list-style-type: none"> Indian Imports - Exports Role of Nationalise/Commercial, Co-operative, Rural banks in Indian Economy national development Government Economy, Sources and application of funds - Budgets Accounts and Audit etc Inflation - reasons and measures
३.४	भारतीय राज्य व्यवस्था :-	Indian Political System :-

संवर्गाचे नाव :- महाराष्ट्र नगरपरिषद - अग्निशमन सेवा		
पेपर - १		
अ. क्र	विषय	
	<ul style="list-style-type: none"> भारताच्या घटनेचा प्राथमिक अभ्यास, संसद व राज्य विधान मंडळ इ. राज्य व्यवस्थापन (प्रशासन) ग्रामीण व शहरी प्रशासन 	<ul style="list-style-type: none"> Indian Polity & Constitution Parliament, state assembly etc. State administration Rural and Urban administration
३.५	चालु घडामोडी- जागतिक व भारतासंबंधी	Current Affairs related to India and World,
३.६	<p>पर्यावरण:-</p> <ul style="list-style-type: none"> मानवी विकास व पर्यावरण, पर्यावरण पुरक विकास, नैसर्गिक साधनसंपत्तीचे संधारण विशेषतः वनसंधारण विविध प्रकारची प्रदुषणे व पर्यावरणीय आपत्ती पर्यावरण संवर्धनात कार्यरत असलेल्या राज्य / जागतिक /राष्ट्र / संस्था / पातळीवरील संघटना 	<p>Environment:-</p> <ul style="list-style-type: none"> Human development and environment, Environment friendly / Sustainable development Conservation of natural resources specially forest conservation Types of pollutions and environmental disasters Institutions engaged in environmental conservation at State, National and International Level
४	<p>बुद्धीमापन चाचणी - उमेदवार किती लवकर व अचूकपणे विचार करू शकतो हे आजमावण्यासाठी प्रश्न</p> <p>अंकगणित - बेरीज, वजाबाकी, गुणाकार, भागाकार, दशांश , अपूर्णांक व टक्केवारी.</p>	<p>General Mental Ability :</p> <p>Questions will check how fast and accurate a candidate can think.</p> <p>Numerical Ability: Summation, Subtraction, Multiplication, Division, Decimals, Fractions, Percentage</p>

पेपर २	
विषयाशी संबंधित घटक (अग्निशमन सेवा)	
	<p>१. AIR-CONDITIONING & REFRIGERATION</p> <p>Introduction, Types of Air-conditioning Systems, Hazards and Structural precautions, Precautions and Special problems associated with each systems, principle of Refrigeration</p>

पेपर २	
विषयाशी संबंधीत घटक (अग्निशमन सेवा)	
	and types, Common refrigerents and their properties, Basic precaution, Hazards and Method of Control in Refrigerating and Air conditioning plant.
	<p>२. BREATHING APPARATUS</p> <p>Introduction and Need/Importance of Breathing Apparatus in Fire Services, Compressed Air Breathing Apparatus- description of the set, face-mask and demand valve whistle manifold and reducer, Airline equipment, Testing and Maintenance, Working duration of Breathing Apparatus, Breathing Apparatus Equipment, Distress Signal Unit, Communication Equipment, Guide and Personnel lines Calculation of condition and duration. Reference to ISS Specification.</p>
	<p>३. BUILDING CONSTRUCTION & STRUCTURAL FIRE PROTECTION</p> <p>Introduction, Fire Resistance of Elements of structure, Behaviour of Elements structure in a Fire and Causes of wall collapse, Criteria for assessing the fire properties of building materials and Elements of Structure Fire load and grading of occupancies by fire load, Classification of Building based on occupancy and Fire Zones as per N.S.C. Occupational Hazard and Structural Fire Precautions including Means of Escape- Fire Protection in Buildings.</p>
	<p>४. PHYSICS & CHEMISTRY FOR COMBUSTION</p> <p>Combustion related properties of matter, Mechanism of Extinction-Effects of combustion, spontaneous-combustion, Hazardous materials.</p>
	<p>५. DISCIPLINE</p> <p>Introduction, Discipline vis-a-vis Leadership, General rules and principles of discipline in the Fire Service, Management and enforcement.</p>
	<p>६. ELECTRICITY</p> <p>Sources, Generation - methods, conductors, Insulators, Distribution and special hazards of Transformer and Sub-stations, Cables, Junction Boxes, Wiring Systems, Switches-Switch Gears etc. Lighting Lamps, Static Electricity, Electrical Hazards - Shock and Protection, Fire-fighting techniques for live installations.</p>
	<p>७. EXPLOSIVE</p> <p>Introduction, Types of Chemical Explosives, Chemical Classification of Explosives, Principles of Storage & Transportation, Fire-fighting Classifications and Fire-fighting technique.</p>
	<p>८. FIRE EXTINGUISHERS</p> <p>Construction and Practical use of</p> <p>(a) Water type Extinguishers</p> <p>(i) Foam and Mechanical Foam Extinguishers</p> <p>(ii) Vapour Forming-Liquids or Gas Extinguishers-- Use of Halon Extinguishers.</p> <p>(iii) Dry Chemical Powder Extinguishers, Maintenance Procedure of all types of extinguishers IS Specifications for different sizes/types of extinguishers</p>
	<p>९. FIRE SERVICE ADMINISTRATION</p>

पेपर २	
विषयाशी संबंधीत घटक (अग्निशमन सेवा)	
	<p>Structure of Fire Service organisation:</p> <p>(a) Organisation of Fire Service</p> <p>(b) Duties of different level of commands</p> <p>(c) Chain of Command.</p> <p>(d) Ranks and Rank Markings</p> <p>(e) Operational Jurisdiction.</p> <p>Station Administration:</p> <p>(a) Introduction to Station Management</p> <p>(b) Routines work at Station level</p> <p>(c) Duties of Station Officers at Station level to subordinate ranks for supervision and man-management procedure, Liaison Works in other departments and the public at large</p>
	<p>१०. FIRST-AID & AMBULANCE AID</p> <p>Importance of First-aid in Fire Service structure and functions of the body-Blood Circulatory System, Wound accompanied by severe haemorrhage, Direct pressure, Pressure-points. Haemorrhage from an internal organ- signs, symptoms and management. Unconsciousness-causes, clinical features and classifications, Emergency Care of burns, Respiratory Distress-Causes, signs, symptoms and Emergency care, Shock-causes, signs, symptoms and management.</p>
	<p>११. FIXED FIRE FIGHTING INSTALLATION</p> <p>Introduction, Purpose & principle of Installation, Types of Installation-Manual and Automatic Suppression and their use, care and maintenance systems used in India and Regulations as per National Building Code, Codes of Practice prepared by Bureau of Indian Standard.</p>
	<p>१२. FOAM & FOAM MAKING EQUIPMENT</p> <p>Introduction, Different foam concentrates, functional requirements & compatibility of foam-concentrate and dry chemical powder, Foam making equipment, Care and Maintenance of Foam making equipment. Reference to relevant ISS</p>
	<p>१३. FIRE HAZARDS IN SPECIAL RISKS AREA AND FIRE PROTECTION</p> <p>(a) Town Other Gas Works</p> <p>(b) Oil Installation and Tanks</p> <p>(c) Cross-Country pipelines of Gas mains</p> <p>(d) Industrial Materials and Dangerous Chemicals</p> <p>(e) Places of High Fire/Life Risks</p> <p>(i) Pressurised Tunnelling.</p> <p>(ii) Oxygen enriched atmosphere.</p>
	<p>१४. FIRE SERVICE COMMUNICATION</p> <p>Importance and function of Watch-room and Control room & its requirements Procedure of handling of fire calls and special Service Calls etc. Identification of Communication requirement of Fire Service, Details of communication requirement of Fire Service.</p>

पेपर २	
विषयाशी संबंधीत घटक (अग्निशमन सेवा)	
	(a) Link Communication. (b) Radio-Communication Communication Planning in Fire Service
	१५. FIRE PREVENTION INSPECTION PROCEDURE Preparation of check-list and follow-up procedure & maintenance of mastered register
	१६. GAS, FIRES Classifications, Characteristics of gases and their risks, Dust Explosion, LPG, its hazards and Fire Precautions, Methods used by the Fire Service of Extinguishing Gas Fires
	१७. HOSE Introduction, General Characteristics of Standard Delivery and Section Hose Material, Construction Maintenance, Repairs & Testing and latest development as per bureau of Indian Standard -Reference to relevant ISS
	१८. HOSE FITTINGS Standard Couplings, Branches and Nozzles special types of Branch and Nozzle, Branch Holders, Radial Branches and Monitors, Stand-pipes, Collecting heads and Suction- Hose Fittings, Breechings, Asaptors, Miscellaneous, Hose Fittings and Ramps. With reference to IS Specifications.
	१९. HYDRANTS & WATER SUPPLY Determination technique of "Fire flow" in accordance to fire load, Distribution of water supplies, Water resources for Fire-Fighting. Code of practice in respect of requirements and Standardisation of Hydrants, Hydrant Gear, Use of Flow-Motor, Marking, Testing, Care & Maintenance
	२०. HYDRAULICS Characteristics of Suction Lift and Atmospheric pressure, Pump-power and efficiency, Characteristics of flow in Hose and Nozzle discharge, Friction Loss, Jet-reaction and Water Hammer, Formulae and problems of the above.
	२१. INTERNAL COMBUSTION ENGINES Introduction, Principles of Internal Combustion Engine, Terminology used in this connection, description of power Units and the systems in relation to Petrol and Diesel Engines.
	२२. INVESTIGATION OF FIRE Introduction, Procedure of detection to the causes of fire-point of Ignition, Time of Ignition and cause of Ignition, Circumstances leading to suspicion and motives leading to Arson, Fire-fighting Techniques in case of Arson and guarding of evidence, Investigation Report, Conducting of Court of Enquiry
	२३. LADDERS Introduction of sophisticated aerial ladder, construction, use, Testing and Maintenance of TTL & Hydraulic platform Method of practical Operation and technique and safety requirement

पेपर २	
विषयाशी संबंधीत घटक (अग्निशमन सेवा)	
२४. PUMPS	Introduction–Centrifugal Pumps and its characteristics, different types of Primers, design parameters of Pumping Appliances and their characteristics.
२५. PLAN READING	Importance of plan reading, its requirements and preparation of standard symbols, Introduction to the reading of Building plan and common symbols used and Abbreviations.
२६. PRACTICAL FIREMANSHIP	Principles to be followed at Fire Ground viz. Survey and recce and sizing up, Methods of Entry, Methods of Search and Rescue, Working in Smoke and Darkness, Hot atmosphere, central at a Fire, Ventilation and Procedure after fire/incidents, Fire-fighting strategy and tactics
२७. RESUSCITATION	Different methods of manual resuscitation, their advantages and disadvantages, Classification of Resuscitation sets, their construction and descriptions. Signs and symptoms of Asphyxiated persons in same special case, cases where artificial respiration not recommended.
२८. RURAL & FOREST FIRE	Causes of rural fires, specification, difficulties encountered in rural fires, normal methods and special technique employed in rural fire-fighting. Forest Fires–causes, characteristics, features and method of attack on a forest fire.
२९. SALVAGE	Introduction, Importance of Salvage, various factors of damage and their remedy, pre-planning and procedure for salvage work before, during and after the fire
३०. SMALL GEARS	Function and construction of various sophisticated small gears used in fire services including powered operated gears, Description and Operational use of Oxy Acetylene cutting sets, Oxy-Propane cutting sets, Pneumatic Jacks, Jumping Cushions, Blower exhauster and various types of Protective Clothing Powered spreader, Lifting bag, powered saw and cutting tools.
३१. SPECIAL APPLIANCES	Emergency Tender, Crash fire, Tender, TTL Hydraulic Platform, Hose Laying Lorry, Break-down Van, Control Units, Canteen Vans, DCP Tender, Foam Tender, as per Standard specifications
३२. SPECIAL SERVICES	Rescue by Ordinary Means, Rescue by Fire Service Appliances and Equipment, Rescue from Lift, Rescue from Sewers and Wells, ponds, rivers, Rescue during earthquake and flood, rescue from nuclear Radiation Incident, Rescue Procedure in the presence of poisonous gases, Rescue problems and Rescue procedure in case of Highway accident Water rescue.
३३. STORAGE OF HAZARDOUS GOODS	

पेपर २	
विषयांशी संबंधीत घटक (अग्निशमन सेवा)	
	Classification and study of conditions essential for storage of hazardous goods, Standard requirements for Transportation of Hazardous goods. Fire Service Authority seizure. Action by Operational Officer at accident of Hazchem on road control of Hazchem movement through city during daytime.
	३४.WATER & WATER RELAY Water requirements with reference to IS. Principles and Practical consideration of various methods Water Relay and operational hints.
	३५.WATER TENDER Study of various Indian Specification of conventional Fire Tenders and appliance as per Indian Standard
	३६. MAINTENANCE OF EQUIPMENT & APPLIANCES
	३७. FIRE PREVENTION & FIRE PROTECTION
	३८. FIRE PROTETION SURVEY- NORMS FOR ESTABLISHMENT OF FIRE STATION
	३९. The Maharashtra Fire Prevention and life Safty measure Act २००६ with updated Amendment
	४०. The Maharashtra Fire Prevention and life Safty measure Rules २००९ with updated Amendment

८. महाराष्ट्र नगरपरिषद स्वच्छता निरीक्षक सेवा

प्रश्नपत्रिकांची संख्या:- दोन (पेपर -१ व पेपर - २ एकत्रित)

विषय		प्रश्न संख्या	गुण	दर्जा	माध्यम	कालावधी	प्रश्नपत्रिकेचे स्वरुप
पेपर - १	मराठी	१५	३०	बारावी	मराठी	७० मिनिटे	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी
	इंग्रजी	१५	३०	बारावी	इंग्रजी		
	सामान्य ज्ञान	१५	३०	पदवी	मराठी व इंग्रजी		
	बौद्धिक चाचणी	१५	३०	पदवी	मराठी व इंग्रजी		
एकूण		६०	१२०				
पेपर - २	विषयांशी संबंधीत घटक	४०	८०	पदवी	मराठी व इंग्रजी	५० मिनिटे	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी
एकूण		४०	८०				
एकूण = पेपर १ + पेपर २		१००	२००				

नकारात्मक गुणदान -

१)	प्रत्येक चुकीच्या उत्तराकरिता २५% किंवा १/४ (०.५) एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा / कमी करण्यात येतील.
२)	वरीलप्रमाणे कार्यपद्धतीचा अवलंब करताना एकूण अंतिम गुणांची बेरीज अपूर्णाकात आली तरीही ती अपूर्णाकातच राहिल व पुढील कार्यवाही त्याच्या आधारे करण्यात येईल.
३)	एखाद्या प्रश्नाचे उत्तर अनुत्तरित असेल तर, अशा प्रकरणी नकारात्मक गुणांची पध्दत लागू असणार नाही.

-: अभ्यासक्रम :-

संवर्गाचे नांव :- महाराष्ट्र नगरपरिषद स्वच्छता निरीक्षक सेवा		
पेपर - १		
Sr. No	Topic	विषय
१.	मराठी: सर्वसामान्य शब्दसंग्रह, वाक्यरचना, व्याकरण, म्हणी व वाक्यप्रचार यांचा अर्थ आणि उपयोग तसेच उताऱ्यावरील प्रश्नांची उत्तरे	Marathi : सर्वसामान्य शब्दसंग्रह, वाक्यरचना, व्याकरण, म्हणी व वाक्यप्रचार यांचा अर्थ आणि उपयोग तसेच उताऱ्यावरील प्रश्नांची उत्तरे
२.	इंग्रजी: Common Vocabulary, Sentence Structure, Grammar, letter and e-mail writing Use of Idioms and phrases & their meaning and comprehension of passage.	२ English: Common Vocabulary, Sentence Structure, Grammar, Use of Idioms and phrases & their meaning and comprehension of passage.
३	सामान्य ज्ञान	General Studies
३.१	भारताचा विशेषतः महाराष्ट्राचा इतिहास	Indian History with special reference to Maharashtra
३.२	भारताचा विशेषतः महाराष्ट्राचा भूगोल	Indian Geography with special reference to Maharashtra
३.३	भारतीय अर्थव्यवस्था विशेषतः महाराष्ट्र <ul style="list-style-type: none"> • भारतीय आयात निर्यात • राष्ट्रीय विकासात सरकारी, सहकारी ग्रामीण बँकांची भूमिका • शासकीय अर्थव्यवस्था - अर्थसंकल्प लेखा, लेखापरीक्षण इत्यादी किंमती वाढण्याची/चलन वाढ कारणे व उपाय	<ul style="list-style-type: none"> • Indian Imports - Exports • Role of Nationalise/Commercial, Co-operative, Rural banks in Indian Economy national development • Government Economy, Sources and application of funds - Budgets Accounts and Audit etc

संवर्गाचे नांव :- महाराष्ट्र नगरपरिषद स्वच्छता निरीक्षक सेवा		
पेपर - १		
Sr. No	Topic	विषय
		Inflation - reasons and measures
३.४	<p>भारतीय राज्य व्यवस्था :-</p> <ul style="list-style-type: none"> • भारताच्या घटनेचा प्राथमिक अभ्यास, • संसद व राज्य विधान मंडळ इ. • राज्य व्यवस्थापन (प्रशासन) <p>ग्रामीण व शहरी प्रशासन</p>	<p>Indian Political System :-</p> <ul style="list-style-type: none"> • Indian Polity & Constitution • Parliament, state assembly etc. • State administration <p>Rural and Urban administration</p>
३.५	चालू घडामोडी- जागतिक व भारतासंबंधी	Current Affairs related to India and World,
३.६	<p>पर्यावरण:-</p> <ul style="list-style-type: none"> • मानवी विकास व पर्यावरण, • पर्यावरण पुरक विकास, • नैसर्गिक साधनसंपत्तीचे संधारण विशेषतः वनसंधारण • विविध प्रकारची प्रदुषणे व पर्यावरणीय आपत्ती <p>पर्यावरण संवर्धनात कार्यरत असलेल्या राज्य / जागतिक /राष्ट्र / संस्था / पातळीवरील संघटना</p>	<p>Environment:-</p> <ul style="list-style-type: none"> • Human development and environment, • Environment friendly / Sustainable development • Conservation of natural resources specially forest conservation • Types of pollutions and environmental disasters <p>Institutions engaged in environmental conservation at State, National and International Level</p>
४	<p>बुद्धीमापन चाचणी - उमेदवार किती लवकर व अचूकपणे विचार करू शकतो हे आजमावण्यासाठी प्रश्न</p> <p>अंकगणित - बेरीज, वजाबाकी, गुणाकार, भागाकार, दशांश , अपूर्णांक व टक्केवारी.</p>	<p>General Mental Ability : Questions will check how fast and accurate a candidate can think.</p> <p>Numerical Ability: Summation, Subtraction, Multiplication, Division, Decimals, Fractions, Percentage</p>

पेपर २	
विषयाशी संबंधित घटक (स्वच्छता निरीक्षक)	
१	<p>सार्वजनिक आरोग्य</p> <ul style="list-style-type: none"> • सार्वजनिक आरोग्य व्यवस्थेची संरचना • नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थामधील आरोग्य विभागाच्या जबाबदाऱ्या • संसर्गजन्य आणि असंसर्गजन्य आजारांचे विज्ञान • आजारांचे प्रसारण व नियंत्रण • साथीच्या रोगांचा प्रसार व नियंत्रण

पेपर २	
विषयाशी संबंधीत घटक (स्वच्छता निरीक्षक)	
	<ul style="list-style-type: none"> • जनजागृती व व्यवहार विज्ञान आणि आरोग्य शिक्षण • माता व बालकल्याण • पोषण, लसीकरण • व्यक्तिगत स्वच्छता व प्रथमोपचार • जनसंख्या आणि जनसांख्यिकी विज्ञान • जन्म मृत्यू कायदा आणि महत्वपूर्ण सांख्यिकी • राष्ट्रीय आरोग्य कार्यक्रम • आरोग्य विषयक सांख्यिकी माहिती • महाराष्ट्र नगरपरिषदा, नगरपंचायती व ओद्योगिक नगरी अधिनियम, १९६५ मधील आरोग्य व स्वच्छते विषयी तरतुदी • पर्यावरण संवर्धन • सफाई कर्मचारी यांना आवश्यक सुरक्षा साधने हाताळणी व व्यवस्थापन
२	<p>स्वच्छता व्यवस्थापन</p> <ul style="list-style-type: none"> • स्वच्छता निरीक्षकांच्या जबाबदाऱ्या • घनकचरा व्यवस्थापन नियम • जैववैद्यकीय कचरा व्यवस्थापन • स्वच्छ भारत अभियान व स्वच्छ सर्वेक्षण • शहर स्वच्छता आराखडा • मलजलाचे व्यवस्थापन व शौचालयांचे प्रकार • यात्रा, शिबीरे आणि सणांच्या दरम्यान करावयाची स्वच्छता व्यवस्था • कचऱ्याच्या विविध स्रोतांचे नियोजन (संकलन) • ई-कचरा, गार्डन वेस्ट, घरगुती धोकादायक कचरा, बांधकाम व पाडकाम कचरा (C & D) व्यवस्थापन • ओला कचरा जिरविणे तंत्रज्ञान प्रणाली • हाताने मैला उचलणाऱ्या कामगारांच्या नियुक्तीस प्रतिबंध करणे व त्यांचे पुनर्वसन करणे अधिनियम २०१३ (Manual Scavenging Act २०१३) • घरगुती कचरा व्यवस्थापन (होम कंपोस्टिंग व इतर चे प्रकार) • उनाड व भटकी कुत्री व जनावरे यांचे व्यवस्थापन
३	<p>पर्यावरण</p> <ul style="list-style-type: none"> • पर्यावरण विषयक कायदे • पर्यावरण स्थिती अहवाल • महाराष्ट्र / केंद्रीय प्रदूषण नियंत्रण मंडळाची भूमिका • नॅशनल ग्रीन ट्रीब्युनल कायदा व व्यवस्थापन
४	<p>संगणक ज्ञान व नवीन तंत्रज्ञान</p> <ul style="list-style-type: none"> • भौगोलिक माहिती प्रणाली • जिओ टॅगींग • मासिक अहवाल / MIS reporting • क्यू आर कोडींग

पेपर २	
विषयाशी संबंधीत घटक (स्वच्छता निरीक्षक)	
	<ul style="list-style-type: none"> • आर.एफ.आय.डी. • कृत्रिम बुद्धिमत्ता, ड्रोन, रोबोटिक्स तंत्रज्ञान
५	महाराष्ट्रातील नागरी प्रशासनाचे ज्ञान

१.५. उत्तरपत्रिकांचे मुल्यांकन :

- १.५.१. ऑनलाईन पद्धतीने घेण्यात येणाऱ्या (Computer Based Test) वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी स्वरूपाच्या परिक्षेतील उत्तरपत्रिकांचे मुल्यांकन करतांना उत्तरपत्रिकेत नमूद केलेल्या योग्य उत्तरांनाच गुण दिले जातील. तसेच, प्रत्येक चुकीच्या उत्तरामागे २५% किंवा ¼ एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा करण्यात येतील.
- १.५.२. एखादा प्रश्न अनुत्तरित असेल तर अशा प्रकरणी नकारात्मक गुणांची पध्दत लागू असणार नाही.
- १.५.३. वरीलप्रमाणे कार्यपध्दतीचा अवलंब करताना एकूण अंतिम गुणांची बेरीज अपूर्णाकात आली तरीही ती अपूर्णाकातच गणण्यात येईल व पुढील कार्यवाही त्याच्या आधारे करण्यात येईल.

१.६. परीक्षेचा निकाल :-

- १.६.१. महाराष्ट्र नगरपरिषद राज्यसेवा संवर्गातील संवर्गनिहाय पेपर क्र. - १ व पेपर क्र - २ ची परीक्षा ही एकत्र / एकाच वेळी घेण्यात येणार आहे. पेपर क्र. १ मध्ये किमान ४५% गुण प्राप्त करणाऱ्या परीक्षार्थींचाच पेपर क्र. २ तपासण्यात येईल. तसेच पेपर क्र. २ मध्येही परीक्षार्थीने किमान ४५% गुण प्राप्त करणे आवश्यक असेल.
- १.६.२. महाराष्ट्र नगरपरिषद राज्यसेवा विविध संवर्गनिहाय वेगवेगळ्या / स्वतंत्र ऑनलाईन परीक्षा (Computer Based Test) पध्दतीने घेण्यात आलेल्या पेपर क्र.१ व पेपर क्र.२ परीक्षांची उत्तरतालीका संचालनालयाच्या संकेतस्थळावर प्रसिध्द करण्यात येतील.
- १.६.३. सदर उत्तरतालीकेबाबत उमेदवारांच्या सुचना / आक्षेप असल्यास त्या ऑनलाईन पध्दतीने विहित कालावधीत नोंदविता येईल. सदर सुचना / आक्षेप नोंदविण्यासाठी संचालनालयाद्वारे ठरविण्यात आलेले शुल्क रक्कम रु. १००/- प्रति आक्षेप ऑनलाईन पध्दतीने भरणे आवश्यक असेल.
- १.६.४. उमेदवाराकडून प्राप्त झालेल्या सुचना / आक्षेप विचारात घेऊन विविध संवर्गनिहाय सुधारित उत्तरतालीका प्रसिध्द करण्यात येतील याबाबत संचालनालयाचा निर्णय अंतिम असेल. यानंतर कोणतेही आक्षेप स्विकारण्यात येणार नाहीत व इतर मार्गाने लेखी / ई-मेल स्वरूपात प्राप्त आक्षेपांचा कोणताही विचार करण्यात येणार नाही.
- १.६.५. आक्षेपांती प्रसिध्द केलेल्या उत्तरतालीकेनुसार सर्वसाधारण उमेदवार आणि नगरपरिषद / नगरपंचायत कर्मचाऱ्यांचा (श्रेणी-क मध्ये २५% राखीव असलेल्या पदाचा स्वतंत्र) निकाल जाहीर करण्यात येईल.

१.७. गुणवत्ता यादी

- १.७.१. **गुणवत्ता यादी :-** संबंधीत सेवेच्या ऑनलाईन परीक्षेत एकूण तसेच दोन्ही पेपरमध्ये ४५% पेक्षा अधिक गुण प्राप्त केलेल्या गुणानुक्रमानुसार तयार करण्यात आलेल्या उमेदवारांची यादी, ज्या आधारे सामाजिक व समांतर आरक्षण विचारात घेऊन निवडसूची तयार केली जाईल.
- १.७.२. **निवडसूची :-** संवर्गनिहाय व श्रेणीनिहाय उपलब्ध रिक्त पदानुसार गुणवत्ता यादीतील गुणानुक्रमे सामाजिक व समांतर आरक्षण विचारात घेऊन नियुक्तीसाठी कागदपत्र पडताळणी/शारीरिक तपासणीचे अधीन राहून निवड केलेल्या पात्र उमेदवारांची यादी.
- १.७.३. सामाजिक तसेच समांतर आरक्षणाच्या वैध दाव्यांच्या आधारे संबंधित उमेदवार ऑनलाईन (Computer Based Test) परीक्षेमध्ये केवळ आरक्षित प्रवर्ग/उपप्रवर्गासाठी विहित केलेल्या गुणांच्या किमान सीमारेषेनुसार अर्हताप्राप्त झाल्यास अंतिम निवडीच्या वेळी त्यांची उमेदवारी केवळ संबंधित आरक्षित प्रवर्ग/उपप्रवर्गासाठी विचारात घेतली जाईल. आरक्षित प्रवर्ग/उपप्रवर्गाच्या गुणांच्या किमान सीमारेषेनुसार अर्हताप्राप्त ठरलेल्या उमेदवारांची उमेदवारी अराखीव (खुला) पदावरील निवडीसाठी विचारात घेतली जाणार नाही.
- १.७.४. महाराष्ट्र नगरपरिषद अग्निशमन सेवेतील ऑनलाईन (Computer Based Test) परीक्षेमध्ये गुणांच्या किमान सीमारेषेनुसार अर्हताप्राप्त ठरलेल्या उमेदवारांची शारीरिक चाचणी सक्षम प्राधीकाऱ्याकडून करून घेण्यात येईल आणि शारीरिक चाचणीमध्ये पात्र झालेल्या उमेदवारांचाच अंतिम निवडीसाठी विचार करण्यात येईल.
- १.७.५. महाराष्ट्र नगरपरिषद राज्यसेवा विविध संवर्गनिहाय वेगवेगळ्या/स्वतंत्र ऑनलाईन परीक्षा (Computer Based Test) पध्दतीने घेण्यात येणार असून संवर्गातील श्रेणी अ, ब आणि क करीता एकच परीक्षा घेण्यात येणार आहे सदर परीक्षेत प्राप्त गुणांच्या आधारे श्रेणी अ, ब आणि क करीता श्रेणीनिहाय तसेच नगरपरिषद/नगरपंचायत कर्मचाऱ्यांकरीता राखीव असलेल्या २५% पदाकरीता स्वतंत्र गुणवत्ता यादी जाहीर करण्यात येणार आहे.
- १.७.६. उपरोक्त पेपर क्र. - १ व पेपर क्र - २ ची परीक्षा ही एकत्र / एकाच वेळी घेण्यात येणार आहे. पेपर क्र. १ मध्ये किमान ४५% गुण प्राप्त करणाऱ्या परीक्षार्थींचाच पेपर क्र. २ तपासण्यात येईल. तसेच पेपर क्र.२ मध्येही परीक्षार्थीने किमान ४५% गुण प्राप्त करणे आवश्यक असेल. वरील प्रमाणे दोन्ही पेपरमध्ये किमान ४५% किंवा त्यापेक्षा अधिक गुण प्राप्त झाले तरच उमेदवाराचा गुणवत्ता यादीत समावेश करण्यात येईल, उर्वरीत उमेदवार हे पुढील निवड प्रक्रियेतून बाद होतील व त्यांचा गुणवत्तेनुसार निवडसूची तयार करण्यासाठी विचार करण्यात येणार नाही. परीक्षार्थीने पेपर क्र. १ व पेपर क्र. २ मध्ये प्राप्त केलेल्या गुणांच्याआधारे गुणवत्ता यादी तयार करून त्याआधारे सामाजिक व समांतर आरक्षण विचारात घेवून गुणवत्तेनुसार पात्र उमेदवारांची निवड करून निवडसूची तयार करण्यात येईल.
- १.७.७. परीक्षेसाठी गुणवत्ता यादीत उमेदवारांनी परीक्षेत प्राप्त केलेल्या गुणांच्या आधारे गुणवत्तानुसार यादी (Merit List) तयार करण्यात येईल. अशा गुणवत्ता यादीत समावेश होण्यासाठी उमेदवाराने संबंधित परीक्षेत दोन्ही पेपरमध्ये किमान ४५% गुण प्राप्त करणे आवश्यक आहे. तसेच एकत्रित गुण जरी ४५% पेक्षा अधिक असले तरी कोणत्याही एका पेपरचे गुण ४५% पेक्षा कमी असले तरी तो उमेदवार गुणवत्ता

यादीत समावेशनास पात्र नसेल. गुणांच्या सीमारेषेसंदर्भात प्राप्त होणाऱ्या कोणत्याही अभिवेदनाचा सर्वसाधारणपणे विचार करण्यात येणार नाही.

- १.७.८. श्रेणी क मधील पदापैकी नगरपरिषद / नगरपंचायत कर्मचाऱ्यांमधून भरावयाच्या पदासाठीचे असलेल्या परीक्षेद्वारे तयार करण्यात आलेली गुणवत्ता यादी ही फक्त संबंधित सेवेतील श्रेणी क अंतर्गत नगरपरिषद / नगरपंचायत कर्मचाऱ्यांमधून भरावयाच्या पदाची निवड करणे पुरती मर्यादित असेल.
- १.७.९. गुणवत्ता यादी जाहीर झाल्याची सुचना संचालनालयाच्या संकेतस्थळावर प्रसिध्द करण्यात येईल. तसेच गुणवत्ता यादी वैयक्तिकरित्या कळविण्यात येणार नाही.

१.८. अंतिम निवड:

- १.८.१. प्रत्येक परीक्षेच्या गुणवत्तायादीतील गुणानुक्रम व पदासाठी लागू असलेलेले आरक्षण आधारे श्रेणी निहाय पदांची निवडसूची तयार करण्यात येईल.
- १.८.२. महाराष्ट्र नगरपरिषद राज्यसेवा पद भरती- २०२३ उमेदवारांना सर्वसाधारण सुचना मध्ये नमूद केलेल्या कार्यपध्दतीनुसार उमेदवारांची निवड करण्यात येईल.
- १.८.३. अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व उन्नत व प्रगत गटात मोडत नसल्याचे प्रमाणपत्र असलेल्या विमुक्त जाती (अ)भटक्या जमाती (ब), भटक्या जमाती (क), भटक्या जमाती (ड), विशेष मागास प्रवर्ग व इतर मागास वर्ग या प्रवर्गातील उमेदवार तसेच महिला व पात्र खेडाळू उमेदवार, प्रकल्प ग्रस्त, भूकंपग्रस्त, पदवीधर /पदविका धारक अंशकालीन उमेदवार यांची निवड समांतर आरक्षणाबाबत शासन परिपत्रक, सामान्य प्रशासन विभाग, क्रमांक एसआरव्ही-१०१२/प्र.क्र.१६/१२/१६-अ, दिनांक १३ ऑगस्ट २०१४ आणि तदनंतर शासनाने यासंदर्भात वेळोवेळी निर्गमित केलेल्या किंवा मुख्य परीक्षेच्या अंतिम निवडी पूर्वी या संदर्भात निर्गमित होणाऱ्या आदेशानुसार कार्यवाही करण्यात येईल.
- १.८.४. या पदभरती संबंधी जाहिरात / मार्गदर्शक सुचना किंवा परीक्षा योजना यात कोणतीही तरतूद नमूद असली तरी, अंतिम निवडी संदर्भात वेळोवेळी अद्ययावत प्रचलित शासन आदेश / निर्णय यानुसार कार्यवाही करण्यात येईल याची नोंद घ्यावी.
- १.८.५. एकाच परीक्षा व गुणवत्ता यादीद्वारे विविध श्रेणीतील पदावर निवड करण्यात येत असल्याने श्रेणी अ व श्रेणी ब वगळून श्रेणी क मध्ये अंतिम निवड केलेल्या उमेदवारा व्यतिरिक्त कोणतीही प्रतीक्षा यादी (Waiting List) ठेवण्यात येणार नाही.
- १.८.६. भविष्यात कुठल्याही कारणास्तव सदर संवर्गातील वरिष्ठ श्रेणीतील पद रिक्त झाल्यास कनिष्ठ पदावरील उमेदवारास जसे, (श्रेणी क वरून श्रेणी ब वर व श्रेणी ब वरून श्रेणी अ वर) रिक्त होणाऱ्या पदावर हक्क सांगता येणार नाही.
- १.८.७. निवड झालेल्या उमेदवारांची नावे तसेच कागदपत्र पडताळणीच्या कार्यक्रमाबाबत वेळापत्रक व सुचना नगरपरिषद प्रशासन संचालनालयचे <https://mahadma.maharashtra.gov.in> या संकेतस्थळ प्रसिध्द करण्यात येतील. तसेच निवड झालेल्या उमेदवारांना इमेल किंवा पत्राद्वारे कळविण्यात येईल.
- १.८.८. संचालनालयाकडील उपलब्ध उमेदवाराची नियुक्तीसाठी निवड करण्यात आली आहे किंवा नाही, याबाबत उमेदवारांच्या प्रोफाईल द्वारे किंवा तसेच निवडपात्र उमेदवारास कळविण्यात येईल.

१.८.९. महाराष्ट्र नगरपरिषद सेवा पद भरती - २०२३ उमेदवारांना सर्वसाधारण सुचना व प्रस्तुत परीक्षेची योजना या पदांसाठीच्या जाहिरातीचा भाग असतील. तथापि कोणत्याही बाबतीत जाहिरात व उपरोक्त नमूद सर्वसाधारण सुचना, प्रस्तुत परीक्षेची योजना यात विसंगती आढळल्यास जाहिरातीत नमूद तरतूद विचारात घेण्यात येईल.

(डॉ. किरण कुलकर्णी भा.प्र.से)

आयुक्त तथा संचालक

नगरपरिषद प्रशासन संचालनालय, नवी मुंबई